

Organisatienetwerken rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking

APRIL 2008 • KENNISCENTRUM CROSSOVER • NIEUWEGEIN

COLOFON

Uitgave:

Kenniscentrum CrossOver

Schouwstede 1, 3431 JA

Postbus 210, 3430 AE Nieuwegein

Auteur: dr. Jeannette Paul

© Kenniscentrum CrossOver, 2008

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 Inleiding	5
Hoofdstuk 2 De context	7
2.1 In de kern van het organisatienetwerk: de (Wa)jongeren	7
2.2 Actuele politieke en maatschappelijk discussie	8
2.3 Organisatienetwerk ondoorzichtig	10
Hoofdstuk 3 Organisaties betrokken bij het verwerven en behouden van werk	12
3.1 Een overzicht	12
3.2 Een beschrijving per organisatie	14
Tabel 1: Onderwijsinstellingen en bemoeizorg voortijdige schoolverlaters	
Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Tabel 2: Publieke organisaties die de toegang tot een voorziening of uitkering verzorgen	17
Tabel 3: Door gemeenten, UWV, CWI en CIZ ingeschakelde organisaties in de uitvoering	19
Tabel 3-sub: Mengvormen en categoriale re-integratie	21
Tabel 4: De werkgever	21
Tabel 5: Publieke dienstverleners	23
Tabel 6: Meer niet-publieke dienstverleners	24
Tabel 7: Organisaties voor beleid, financiering en kennisontwikkeling	27
Hoofdstuk 4 Samenwerking tussen organisaties	29
4.1 Drie typen organisatienetwerken, een regionale wegwijzer en de provincies	29
4.1.1 Door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken	29
4.1.2 Regionaal geïnitieerde organisatienetwerken	32
4.1.3 Categorieel geïnitieerde organisatienetwerken	32
4.1.4 Door het rijk geïnitieerde regionale wegwijzer: MEE-organisaties	33
4.1.5 Coördinatie door provincies	33
4.2 Motieven voor organisatienetwerken	33
4.3 Conclusies	34

Hoofdstuk 5 Aanvullend onderzoek onder niet-publieke organisaties	35
5.1 Een beschrijving per organisatie	35
5.1.1 P/G-organisaties	35
5.1.2 Dienstverleners (non-profit en commercieel)	36
5.1.3 Overige organisaties	37
5.2 Samenwerking tussen organisaties	37
5.3 Conclusies	38
Hoofdstuk 6 Samenwerking de nieuwe Haarlemmerolie?	39
Hoofdstuk 7 Conclusies	42
Bijlage 1: Vragen internetenquête	44
Bijlage 2: Resultaten internetenquête	54
Bijlage 3: Literatuur	64

Hoofdstuk 1

Inleiding

Een jongere volgt onderwijs, heeft een bijbaantje, loopt stage en gaat na het verlaten van school aan de slag bij een werkgever. Een jongere met een arbeidshandicap of beperking vindt veel obstakels op deze weg. Vaak is speciaal onderwijs nodig of speciale voorzieningen in het reguliere onderwijs. Het vinden van een bijbaantje en stage is niet eenvoudig. Om dit succesvol te laten verlopen is ondersteuning nodig. En ook het vinden en behouden van (betaald) werk vraagt om bijzondere aandacht.

Bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking zijn veel organisaties betrokken. Allereerst de onderwijsinstelling. En natuurlijk de werkgever die stages en werk biedt. Daarnaast is een breed scala aan publieke en niet-publieke organisaties actief waaronder gemeenten, het UWV, MEE, jobcoachorganisaties, re-integratiebedrijven en patiënten- en gehandicaptenorganisaties. Het aantal betrokken organisaties is inmiddels zo groot dat veel jongeren en hun ouders en verzorgers het overzicht kwijtraken. Dit geldt ook voor de professionals in het veld.

Doel

Organisaties zijn betrokken op diverse levensterreinen, zoals werk, zorg, onderwijs en wonen. Dit rapport beschrijft welke organisaties zich bezighouden met het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking¹. Hieronder valt ook de overgang van school naar werk.

Naast een overzicht van de organisaties wordt beschreven welke organisaties samenwerken en waar deze samenwerking zich op richt. In feite beschrijft het rapport de *organisatienetwerken*² rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking.

De informatie is verzameld door middel van literatuuronderzoek en een (internet)enquête.

Opdrachtgever

Dit rapport is geschreven in opdracht van het kenniscentrum CrossOver uit Nieuwegein. CrossOver maakt bestaande kennis over jongeren, arbeidshandicaps en werk toegankelijk. CrossOver doet dit voor de jongeren zelf en voor professionals, dienstverleners, werkgevers, wetgever en beleidsmakers. Daarnaast draagt CrossOver actief bij aan kennisontwikkeling voor en door jongeren met een arbeidshandicap of beperking met als doel jongeren optimaal te laten participeren in de samenleving.

¹ In de praktijk moeten zorg, de woonsituatie en het vervoer zodanig geregeld zijn dit niet belemmerend werkt op het verwerven en behouden van (betaald) werk.

² De relaties tussen organisaties noemen we een organisatienetwerk. De 'bril' bepaalt welke organisaties tot het netwerk behoren en welke organisaties daarbuiten vallen. In dit rapport wordt gekeken met de bril 'het verwerven en behouden van betaald werk door jongeren met een arbeidshandicap'. Van een relatie is sprake bij een bepaalde continuïteit, frequentie en betrokkenheid; niet bij ieder contact tussen organisaties is sprake van een relatie.

Opbouw rapport

Het rapport start in hoofdstuk 2 met een kort overzicht van de actuele politieke en maatschappelijke discussie over jongeren met een arbeidshandicap of beperking. Ook wordt de aanleiding van het onderzoek - de constatering van het bestaan van een ondoorzichtig organisatienetwerk - omschreven en geïllustreerd. Het hoofdstuk sluit af met een korte beschrijving van de groep waar het allemaal om draait: de (Wa)jongeren.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de organisaties die een rol spelen bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking. Per organisatie worden de taken en rollen beschreven. Ook wordt beschreven hoe de organisaties landelijk en regionaal georganiseerd zijn. Vervolgens worden bestaande samenwerkingsverbanden gesignaleerd en de motieven beschreven die organisaties hebben voor deze samenwerking (hoofdstuk 4).

Omdat een specifieke groep organisaties - de niet-publieke dienstverleners - onvoldoende helder omschreven was, is deze nader onderzocht met een enquête. Hoofdstuk 5 beschrijft wat de enquête leert over de taken en rollen van deze niet-publieke dienstverleners en hun samenwerking met andere organisaties.

Of samenwerking tussen organisaties de hooggespannen verwachtingen kan waarmaken komt aan de orde in hoofdstuk 6. De titel "Samenwerking de nieuwe Haarlemmerolie?" zet de toon.

Met de conclusies en een blik vooruit sluit hoofdstuk 7 het rapport af.

Hoofdstuk 2

De context

Dit hoofdstuk beschrijft eerst de jongeren waar het allemaal om gaat: de (Wa)jongeren. Daarna wordt ingegaan op de actuele politieke en maatschappelijke discussie over de participatie van jongeren met een arbeidshandicap of beperking. Tenslotte wordt de stelling onderbouwd dat het organisatienetwerk rond deze jongeren ondoorzichtig is.

2.1 In de kern van het organisatienetwerk: de (Wa)jongeren

In de kern van het organisatienetwerk staan de jongeren met een arbeidshandicap of beperking. In deze paragraaf staan we kort stil bij de benaming en de diversiteit van deze groep.

Benaming

Voor jongeren met functionele beperkingen zijn veel termen in omloop. De benaming hangt samen met het perspectief van de naamgever en weerspiegelt de verkokering in beleidsterreinen.

Het belang van taal

De jongere met een arbeidshandicap is voor SZW een (potentiële) Wajonger, voor VWS een PGB-houder en voor OCW een voortijdige schoolverlater (VSV-er) of leerling met rugzakje. “Het organisatorische kader bepaalt het taalgebruik.” (Vrij naar Sanderijn Cels, 2007).³

In de discussie over participatie komen twee groepen aan de orde: de Wajongers en jongeren met een arbeidshandicap of beperking:

- Wajonggerechtigden of kortweg Wajongers zijn mensen die recht hebben op een uitkering uit de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening Jonggehandicapten (Wajong). Dit zijn overigens niet allemaal jongeren. Het recht op de uitkering is wel gekoppeld aan het moment dat arbeidsongeschiktheid ontstaat. Het betreft mensen die al op hun 17e jaar arbeidsongeschikt zijn of dit tijdens hun studie zijn geworden. Deze mensen kunnen tot hun 65-ste jaar aanspraak blijven maken op de Wajong, mits in de vijfjaarlijkse herkeuringen hun arbeidsongeschiktheid wordt bevestigd. Als mensen met recht op een Wajong-uitkering gaan werken en hier loon voor ontvangen, wordt de hoogte van de uitkering aangepast. Als men het werk niet kan volhouden kunnen de mensen tenminste vijf jaar lang terugvallen op de Wajonguitkering. Van de Wajongers is 77% 25 jaar of ouder en 28% ouder dan 45 jaar (SER, 2007). Wajongers worden ook aangeduid als jonggehandicapten aangezien hun handicap vanaf een jongeleeftijd bestaat.
- De benaming ‘jongeren met een arbeidshandicap of beperking’ legt de focus op de categorie jongeren van mensen met een arbeidshandicap of beperking. Sommigen van hen hebben recht

³ Het Nederlands Jeugdinstituut / NJi, het RIVM/Centrum Jeugdgezondheid en ZonMw werken samen aan een ‘thesaurus’ die de eenheid van taal in de gebieden jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg en jeugdwelzijn moet bevorderen (Mediator, 2008).

op de Wajong, maar anderen zijn nog te jong of hebben geen beroep gedaan op de Wajong, bijvoorbeeld omdat zij volledig studeren of werken.

Verder worden de benamingen 'jongeren met functiebeperkingen' (SER) en 'jonge mensen met functionele beperkingen' (kenniscentrum CrossOver) veelvuldig gebruikt.

Wie is een jongere?

Juridisch is iemand van 18 volwassen, maar het CBS spreekt van jongeren voor de groep t/m 24 jaar. Daarnaast maakt het CBS onderscheid in 'jongeren' (voortgezet onderwijs en MBO) en 'jongvolwassenen' (werkende jongeren en studenten HBO en WO).

Ook de definitie van de term 'beperking' verschilt. Zoals de SER schrijft "gaat het om een door een instantie objectief vastgelegde of om een subjectief als zodanig beleefde beperking?". Ook bij de door CrossOver uitgevoerde enquête (zie hoofdstuk 5) bleek dit een rol te spelen. Organisaties voor chronisch zieke jongeren bleken bij het beantwoorden van de enquêtevragen hun jongeren niet te scharen onder de term 'jongeren met een arbeidshandicap of beperking'. In de toelichting gaven zij aan zich te richten op jongeren met een bepaalde aandoening of ziekte.

Diversiteit

De groep van Wajongers en jongeren met een arbeidshandicap/beperking is zeer divers qua type aandoeningen en beperkingen.

Van de instroom in de Wajong in 2005 had 43% een verstandelijke handicap, 40% een psychische aandoening en 18% een lichamelijke beperking (SZW, 2006). Dit is een grove indeling van de aandoeningen; het kenniscentrum CrossOver onderscheidt op zijn website bijna 150 verschillende handicaps.

Regioplan (2008) geeft informatie over het opleidingsniveau van Wajongers. Dit loopt uiteen van de basisschool als hoogst afgemaakte opleiding tot het succesvol doorlopen van de universiteit.

2.2 Actuele politieke en maatschappelijk discussie

De overheid heeft verhoging van de arbeidsparticipatie al jaren hoog op de agenda staan. Om de participatie te verhogen en omdat (meer) werken moet lonen, wordt het stelsel van sociale zekerheid hervormd. Zo is in 2006 een nieuwe regeling voor arbeidsongeschiktheid geïntroduceerd (WIA) en is op 1 januari 2008 de Ziektewet - die als vangnet dient voor zieke mensen zonder werkgever zoals uitzendkrachten en werklozen - aangepast. Ook de participatie van jonggehandicapten en Wajonggerechtigden is bij de overheid een punt van aandacht. In 2004 heeft de minister van SZW advies gevraagd over de arbeidsparticipatie van Wajonggerechtigden aan de Commissie het Werkend Perspectief. In 2006 deed hij dit nogmaals aan de SER.

Na het uitkomen van het SER Rapport “Meedoen zonder beperkingen” in augustus 2007 staat de Wajong stevig op de politieke en maatschappelijke agenda. Na de SER hebben in een tijdbestek van vier maanden achtereenvolgens de Inspectie Werk en Inkomen (IWI), het kabinet, het UWV en het Centraal Planbureau (CPB) onderzoek en beleidsperspectieven gepresenteerd.

Focus van alle aandacht is de voorspelde groei van het aantal mensen in de Wajong en de beperkte arbeidsparticipatie van Wajongers en jongeren met een arbeidshandicap/beperking⁴. Daarnaast ging de aandacht naar de praktische werking van wettelijke regelingen gericht op de participatie van jonggehandicapten. Er blijkt sprake van schotten tussen regelingen, schotten tussen financiering en schotten tussen uitvoerders. Ook bestaan er grijze gebieden in verantwoordelijkheden en perverse prikkels⁵ voor de betrokkenen .

Het leven versnipperd over (drie) beleidsterreinen

Het leven van een jongere met een arbeidshandicap/beperking is in Nederland georganiseerd in diverse beleidskolommen, waaronder onderwijs, zorg, werk en inkomen. Deze opdeling is terug te zien in ondermeer:

- de structuren van de departementen (OCW, VWS en SZW);
- de verschillende wettelijke regelingen;
- de schotten tussen financierings(stromen);
- diverse instanties voor verschillende indicatiestellingen;
- onderscheid in de beschikbaarheid van begeleiding, voorzieningen en aanpassingen in school-, zorg- en werksituaties;
- diverse lokale en regionale uitvoerders waarbij het niet altijd duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is en wie betaalt;
- de sterke eigen focus binnen iedere ‘kolom’ waardoor de kolommen elkaar slecht verstaan en er geen sprake is van een eenduidige visie op de jonggehandicapte.

Veel onderzoek besteedt aandacht aan de gevolgen van deze verkokering voor het leven van een jongere met een arbeidshandicap in het algemeen en het verwerven en behouden van werk in het bijzonder. Zo is het fenomeen uitgebreid besproken en gedocumenteerd in het SER-advies en het rapport van IWI.

⁴ CPB (2007): “Uit sociaal oogpunt wordt participatie in de maatschappij van mensen met een beperking wenselijk geacht, uit economisch oogpunt bij voorkeur in de vorm van werk.”

⁵ De SER (2007) bedoelt met perverse prikkels mechanismen in wet- en regelgeving die het omgekeerde veroorzaken van wat beoogd wordt.

2.3 Organisatienetwerk ondoorzichtig

De Commissie Het Werkend Perspectief (CWP) constateerde in 2004 dat - kijkend naar de actoren die betrokken zijn bij het begeleiden naar werk van jongeren met een arbeidshandicap - de toenmalige praktijk complex en ondoorzichtig was. Daarnaast wees de CWP er op dat het beleid, de regelingen en de uitvoerende organisaties in alle betrokken beleidsterreinen (onderwijs, zorg, sociale zekerheid en arbeid) vrijwel continue in verandering zijn. Daarbij zijn veel reorganisaties geïnitieerd door de rijksoverheid.

Anno 2008 zijn de bevindingen van CWP nog onverkort van kracht. De SER⁶, IWI⁷ en UWV wijzen op de behoefte aan een beter zicht op het sociale netwerk rond Wajongers en op de noodzaak tot betere samenwerking.

Een aantal projecten richt zich expliciet op het creëren van organisatienetwerken. Deze projecten illustreren dat er op meer plaats en ruimte is voor en behoefte is aan verbetering.

Drie voorbeelden van projecten die zich expliciet richten op verbetering van organisatienetwerken rond jongeren met een arbeidshandicap/beperking.

Project ontwikkeling van een regionaal netwerkmodel in Almere (Stichting Mind at Work, 2006).

In Almere zijn - als onderdeel van een breder project - in 2006 twee netwerken opgezet van organisaties die betrokken zijn bij de zorg, hulpverlening, scholing en (arbeids)integratie van jongeren met een (mogelijke) Wajong-status. Eén netwerk had als taak beleid te maken terwijl het andere netwerk casussen besprak⁸. Doel van de netwerken was een sluitende aanpak van jonggehandicapten te realiseren tussen onderwijs en arbeid. Na afronding van het project is - om redenen van efficiency - het netwerk ingebed in het bestaande OSKAR overleg⁹, gericht op risicoleerlingen. Het projectverslag (Stichting Mind at Work, 2006) beschrijft succes- en faalfactoren voor netwerkvorming.

⁶ SER (2007): "Verder is het voor een jongere met een functiebeperking (en diens ouders of verzorgers) niet eenvoudig de weg te vinden in het complexe geheel van regelgeving dat voor de desbetreffende jongere van toepassing is. Dan gaat het niet alleen om de Wajong-wet- en regelgeving: een jongere kan daarnaast bijvoorbeeld ook te maken krijgen met de Wsw, de WWB, de AWBZ met en zonder PGB, de WMO, de WGBHCz en de WIA." en "...een sluitende aanpak nodig is ..., waarbij: ... alle betrokken organisaties en personen goed met elkaar samenwerken".

⁷ IWI (2007): "Uit interviews blijkt dat men graag nog meer kennis zou willen hebben over de 'sociale kaart'. Hiermee wordt bedoeld brede kennis van plaatsen waar Wajongers te bereiken zijn, de hele schil rond de jonggehandicapten zou men graag goed in beeld willen hebben".

⁸ Het beleidsnetwerk werd concreet gevormd door: UWV, Stichting Leerlingzorg Almere en Stichting Mind at Work. De gemeente Almere noch het CWI hebben hun plaats in het beleidsnetwerk ingevuld. Het uitvoerende netwerk werd concreet gevormd door de Permanente Commissie Leerlingzorg (PCL) namens de Zorg Advies Teams (ZAT's), Matchpoint van het ROC, Het Jongerenloket van het CWI, de dienst Sociale Zaken van de gemeente Almere, het UWV en Stichting Mind at Work.

⁹ In het OSKAR overleg (Overleg Startkwalificatie Almeerse Risicojongeren) worden jongeren met meervoudige problematiek besproken voor wie het niet makkelijk is een startkwalificatie te halen.

Project werkgeversbenadering reïntegratie van personen met een psychische beperking (www.stichtingwordenwiewezijn.org).

De stichting Worden Wie We zijn (WWWZ) heeft drie netwerkkringen tot stand gebracht: voor werkgevers, voor onderwijsorganisaties en voor zorginstellingen. De intensieve communicatie en samenwerking tussen de kringen moet mensen met een functionele beperking aan een baan helpen. De netwerkkringen staan open voor geïnteresseerde werkgevers, onderwijs- en zorginstellingen.

Project landelijk dekkend netwerk van regionale, intersectorale samenwerkingsverbanden voor zorg en ondersteuning van mensen met autisme (www.convenantautisme.nl).

De focus in dit netwerk ligt op zorg en richt zich specifiek op autisme. Tussen 1999 en 2007 is vanuit een centrale organisatie gewerkt aan het oprichten, ondersteunen en professionaliseren van de regionale netwerken. Inmiddels is nagenoeg een landelijke dekking bereikt. Naast zorg moeten de netwerken afstemmen met activiteiten in andere sectoren (zoals onderwijs).

Ook de overheid wil het organisatienetwerk rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking versterken. In 2007 is het ESF-programma 2007 - 2013 onderdeel C gelanceerd: praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Andere schooltypes kunnen geen gebruik maken van dit (of een vergelijkbaar) programma.

ESF-programma 2007 - 2013: praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Rode draad binnen het ESF-project is netwerkontwikkeling ten behoeve van arbeidstoeleiding. Dit ESF-programma is een vervolg op de ESF-projecten 2000-2006 'Praktijkonderwijs werkt door...' en 'VSO werkt!'. De netwerkvormen die zijn ontstaan in dit programma zijn beschreven in paragraaf 4.1.2. In het ESF-programma 2007-2013 zijn inmiddels 112 projecten van start gegaan. Deze projecten worden getrokken door scholen voor praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. De inhoudelijke coördinatie van de projecten wordt verzorgd door de Uitvoerings- en Coördinatie Groep (UCG) onder de naam 'Werknemer in opleiding'.

Verder is voor jongeren met een arbeidshandicap een groot aantal websites en virtuele ontmoetingsplaatsen beschikbaar. De websites richten zich veelal op het verstrekken van informatie voor een specifieke handicap/beperking of een specifiek thema. Een sterke toename van het aantal websites is een algemene trend de afgelopen jaren. Maar de trend zou ook kunnen wijzen op een gebrek aan transparantie rond het thema jongeren, arbeidshandicap/beperking en werk.

Hoofdstuk 3

Organisaties betrokken bij het verwerven en behouden van werk

De organisaties die betrokken zijn bij het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking komen in dit hoofdstuk aan bod. Na een algemeen overzicht wordt iedere organisatie beschreven in de tabellen 1 t/m 7.

3.1 Een overzicht

Hoe verschillend jongeren ook zijn, iedere jongere doorloopt drie fasen bij het verwerven en behouden van werk:

1. Onderwijs
2. Transitie¹⁰ van onderwijs naar werk
3. De fase waarin werk gevonden is en behouden moet worden

Fasen kunnen verweven zijn, zoals in de Beroepsbegeleidende Leerweg (BBL). De BBL is een combinatie van werken en leren in het MBO. De deelnemer werkt in een bedrijf of instelling en gaat gemiddeld één dag in de week naar school.

Voor jongeren met een arbeidshandicap of beperking kan arbeidsparticipatie in sociaal-economische zin de volgende invulling hebben (SER, 2007):

- Werken bij een reguliere werkgever
 - Met een tijdelijk of vast dienstverband
 - Begeleid Werken (ondersteuning externe jobcoach¹¹) binnen een dienstverband
- Zelfstandig ondernemerschap
- Werken bij een SW-bedrijf
 - Werken binnen het SW-bedrijf
 - Door het SW-bedrijf gedetacheerd bij een reguliere werkgever
- Vrijwilligerswerk
- Arbeidsmatige dagbesteding¹²

¹⁰ Transitie vindt plaats op verschillende levensterreinen zoals werken, wonen en zorg. Zo hebben jongeren rond hun 18-de ook te maken met de overstap van het kinderziekenhuis naar de volwassenenzorg (Mediator, december 2007). Dit betekent dat de jongeren te maken krijgen met andere zorgverleners waardoor het organisatienetwerk rond een jongere verandert. Niet voor alle levensterreinen zullen de transities op dezelfde leeftijd of op hetzelfde moment plaatsvinden (UMCR, 2005).

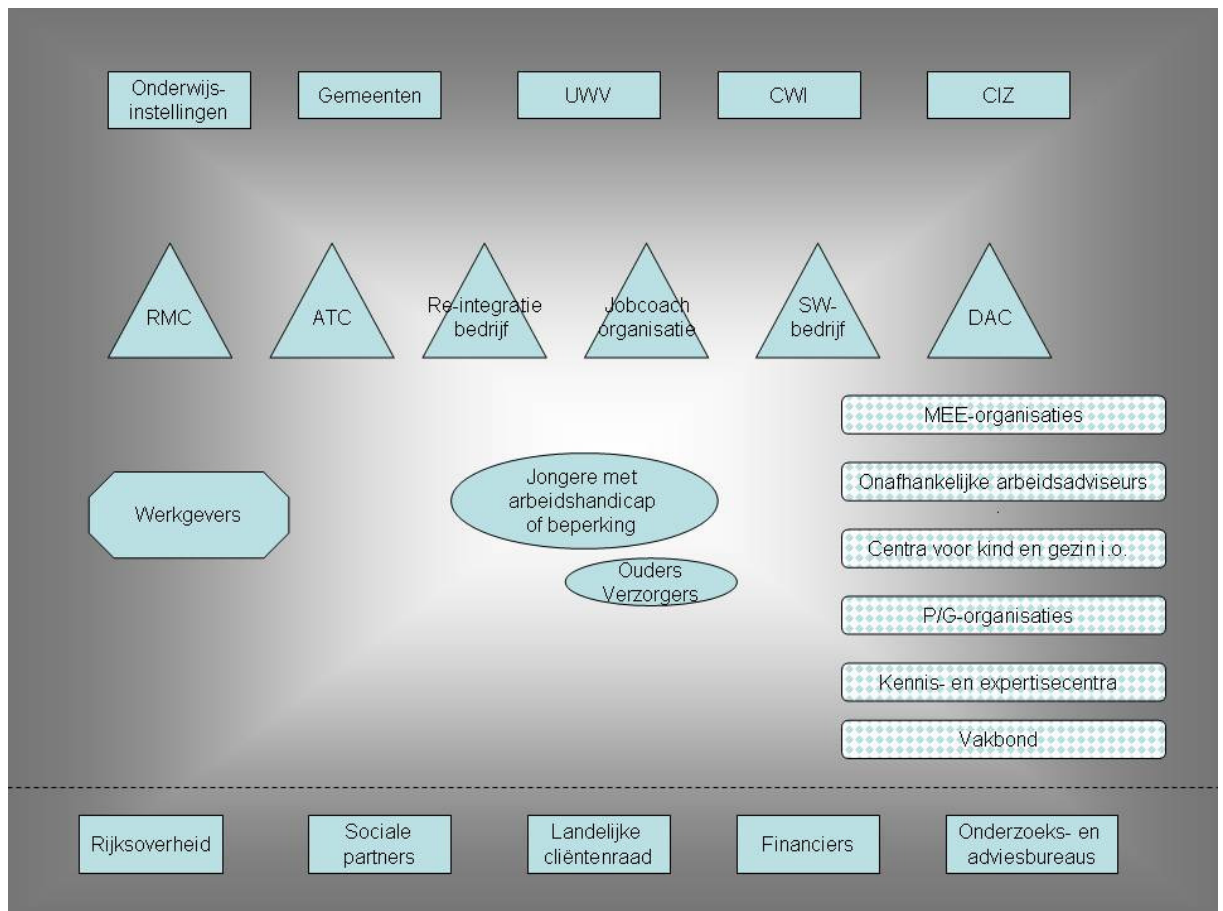
¹¹ Jobcoaching voor Begeleid Werken kan na goedkeuring van het zorgkantoor betaald worden vanuit de AWBZ (ondersteunende of activerende begeleiding), na goedkeuring van het UWV betaald vanuit de Wajong, WIA of WAO, en na goedkeuring van het CWI betaald worden vanuit de Sociale Werkvoorziening.

¹² Bij dagbesteding kunnen vier categorieën onderscheiden worden: (1) recreatie en educatie, (2) vrijblijvende arbeidsmatige dagbesteding, (3) niet vrijblijvende arbeidsmatige dagbesteding en (4) toeleiding naar arbeid. Categorie 1 is de niet-arbeidsmatige dagbesteding. De categorieën 2, 3 en 4 zijn subcategorieën van arbeidsmatige dagbesteding (Research voor Beleid, 2006).

De fase (1, 2, 3), de invulling van de arbeidsparticipatie, de voorzieningen die daarbij nodig zijn en de uitkeringssituatie bepalen met welke organisaties de jongere te maken krijgt. Meer specifiek geldt (zie ook figuur 1):

- Iedere jongere met een arbeidshandicap of beperking krijgt te maken met één of meer *onderwijsinstellingen*. Daarnaast kan men te maken krijgen met ‘bemoeizorg’ van het *Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)* als men het onderwijs voortijdig verlaat. Bemoeizorg betekent hier dat de RMC’s zich actief bemoeien met voortijdige schoolverlaters en niet wachten tot deze schoolverlaters om hulp vragen.
- Als een jongere met een arbeidshandicap of beperking een beroep wil doen op een voorziening of uitkering dan krijgt hij te maken met organisaties die de toegang en de uitvoering hiervan verzorgen: *Gemeenten, UWV, CWI en CIZ*.
- Gemeenten, UWV, CWI en CIZ schakelen diverse organisaties in bij de uitvoering: die zijn *re-integratiebedrijven, jobcoachorganisaties, arbeidstrainingscentra (ATC), SW-bedrijven en arbeidsmatige dagbesteding (DAC)*. De jongere met een arbeidshandicap of beperking die een beroep doet op een voorziening of uitkering krijgt vaak met deze organisaties te maken.
- Jongeren met een arbeidshandicap/beperking die stage lopen of werken hebben natuurlijk te maken met een *werkgever*.
- Daarnaast zoeken de jongere, zijn ouders of verzorgers zelf contact met organisaties die in zijn behoeften kunnen voorzien. Waar kan hij terecht met zijn vragen, voor hulp en het uitwisselen van informatie? De jongere kan aankloppen bij een aantal publiek gefinancierde landelijke dienstverleners: *MEE-organisaties, de onafhankelijke arbeidsadviseurs en - in de toekomst - de centra voor jeugd en gezin*. De jongere kan van hun dienstverlening gebruik maken, maar dat hoeft niet. Verder kunnen jongeren zich aansluiten bij *patiënten- en gehandicaptenorganisaties, een vakbond* en informatie aanvragen bij *kennis- en expertisecentra*.
- Verder kent het organisatienetwerk een aantal organisaties, die niet direct contact hebben met de jongere, maar die wel het beleid, de financiering en kennisontwikkeling van zijn organisatienetwerk bepalen: *de rijksoverheid, de sociale partners, de landelijke cliëntenraad, financiers en onderzoeks- en adviesbureaus*.

Figuur 1 Organisaties betrokken bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking

3.2 Een beschrijving per organisatie

De organisaties uit paragraaf 3.1 en figuur 1 worden beschreven in zeven tabellen. Hierbij wordt vermeld:

- de voornaamste taken gericht op jongeren met een arbeidshandicap/beperking bij het verwerven of behouden van betaald werk;
- een beschrijving van de landelijke en regionale structuur van de organisatie;
- een indicatie van het aantal organisaties in Nederland.

Tabel 1: Onderwijsinstellingen en bemoeizorg voortijdige schoolverlaters

Organisaties	Taken	Wie
<p>Onderwijsinstellingen / scholen</p> <p><i>Voortgezet onderwijs:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), • praktijkonderwijs (PRO), • voortgezet speciaal onderwijs¹³ (VSO) geclusterd in Regionale Expertise Centra (REC). • Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), • Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). <p><i>Middelbaar beroepsonderwijs (mbo):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rea-college Nederland, • Regionaal Opleidingscentrum (ROC)¹⁴, • Agrarische Opleidingscentrum (AOC)¹⁵. <p><i>Hoger beroepsonderwijs (HBO)</i></p> <p><i>Wetenschappelijk onderwijs (WO)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het toerusten van jongeren voor vervolgonderwijs, voor een startkwalificatie/ voor arbeid</i> • <i>Het bemiddelen voor stages door instellingen voor speciaal onderwijs</i>¹⁶. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ De brancheorganisaties (zoals WEC-raad, MBO-raad en HBO-raad of handicap specifieke brancheorganisaties zoals Siméa voor onderwijs en zorg aan communicatief beperkten, slechthorenden en doven). ○ Werkverbanden zoals de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs. ○ De individuele scholen. ○ Zorgadviesteams¹⁷ (ZAT) binnen scholen. ○ De individuele professionals binnen de scholen zoals docenten, studieadviseurs, trajectbegeleiders, studentendecanen, praktijkbegeleiders en stagebegeleiders.

¹³ Het VSO bestaat uit het Landelijk Informatie- en Steunpunt Arbeidstoeleiding (LIESA) en 4 clusters:

- Cluster 1 zijn de onderwijsinstellingen voor visueel gehandicapte leerlingen.
- Cluster 2 zijn de scholen voor auditief en communicatief gehandicapte leerlingen.
- Cluster 3 zijn scholen voor verstandelijk of lichamelijk gehandicapte leerlingen (ZMLK-, ZLK-, Mythyl- en Tylytscholen.
- Cluster 4 zijn scholen voor leerlingen met ernstige ontwikkelingspsychopathologie, gedragsproblemen, met ontwikkelingsproblemen of psychiatrische problemen (ZMOK).

¹⁴ Veel ROC's hebben steunpunten Opleiding & Handicap. Zie www.roc.nl

¹⁵ AOC's vallen onder het Ministerie van LNV.

¹⁶ Onderwijsinstellingen buiten het speciaal onderwijs zien het zoeken van een stage als taak van een leerling. In de praktijk is dit voor een jongere met een arbeidshandicap of beperking een lastige opgave.

<i>Organisaties</i>	<i>Taken</i>	<i>Wie?</i>
Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)	<ul style="list-style-type: none"> • Een sluitende melding, registratie, doorverwijzing en herplaatsing van voortijdige schoolverlaters tot 23 jaar (VSV-ers). • Het bevorderen van een goede samenwerking tussen alle partijen in de regio die te maken hebben met jongeren tot 23 jaar. • Het realiseren van een sluitende aanpak met een zo goed mogelijk traject op maat voor de jongere die extra zorg nodig heeft. 	Er zijn 39 RMC regio's. Iedere gemeente participeert in een RMC. Per regio coördineert één contactgemeente de melding en registratie van voortijdige schoolverlaters door scholen. Deze contactgemeente is de coördinator in een regionaal samenwerkingsverband van overheid, onderwijs, jeugdzorg, justitie en arbeid.

¹⁷ “Het zorgadviesteam (ZAT) is een multidisciplinair overleg ten behoeve van leerlingenzorg in het voortgezet onderwijs. Zorgadviesteams staan in de praktijk ook wel bekend onder namen als: zorgbreedtecommissie, preventie-unit, social team, PCL+, bovenschools consultatieteam. In dit overleg werkt de school samen met de leerplichtambtenaar, het (school-)maatschappelijk werk, bureau Jeugdzorg, de Jeugdgezondheidszorg en de politie. Uit een in 2005 gehouden onderzoek blijkt dat de meeste scholen ook daadwerkelijk ZAT's hebben, maar dat deze lang niet in alle gevallen voldoen aan de eisen uit de BANS-notitie 'Niemand de deur uit ...' uit 2001.” (LCOJ 2006 en www.Zios.nl).

Tabel 2: Publieke organisaties die de toegang tot een voorziening of uitkering verzorgen

Organisaties	Taken	Wie?
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van de Wet Werk en Bijstand. Veel jongeren met een arbeidshandicap maken gebruik van de bijstand. • Het vaststellen en uitvoeren van het SW-beleid. Vanuit deze taak is de gemeente verantwoordelijk voor de SW-bedrijven. • Het registreren van voortijdige schoolverlaters tot 23 jaar en het zorgdragen voor een passend traject (onderwijs, baan of combinatie) om alsnog een startkwalificatie te kunnen behalen. • Het bieden van gesubsidieerde arbeid en werkervaringsplaatsen, onder meer voor jongeren op de wachtlijst voor de WSW of aan Wajongers die niet direct in een traject kunnen bij het UWV. • Het beoordelen van de indicatie voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de verdere uitvoering van de wet. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), ○ samenwerking van gemeenten in regioverband, ○ de individuele gemeenten (n=bijna 500), ○ gemeenteloketten, ○ de functionarissen binnen gemeenten, zoals medewerkers werk en inkomen, medewerkers WMO en medewerkers educatie.

Organisaties	Taken	Wie?
<p>UWV (Uitvoeringsinstantie Werknemers- verzekeringen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beoordelen van het recht op een Wajong-uitkering. • Het (re-)integreren van Wajongers. • Het (re-)integreren van 16- en 17-jarige jonggehandicapte schoolverlaters. • Het voeren van regie op regionale netwerken rond jongeren met een arbeidshandicap, met een focus op 16- en 17-jarige jongeren met een arbeidshandicap (potentiële Wajongers). • Het toekennen van voorzieningen zoals een jobcoach voor een individueel trainings- of inwerkprogramma en systematische begeleiding. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ het hoofdkantoor van het UWV, ○ de zes regio's en tientallen kantoren, ○ de Wajongteams binnen het UWV, ○ de professionals binnen het UWV, zoals arbeidsdeskundigen jonggehandicapten (AD-j'ers), keuringsartsen en jobcoaches.
<p>CWI (Centrum voor Werk en Inkomen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beoordelen van het recht op WW of bijstand. • Het bemiddelen naar werk voor uitkeringsgerechtigden WW of bijstand. • Het beoordelen van de indicatie voor de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ het hoofdkantoor van het CWI, ○ de 130 vestigingen van het CWI, ○ de professionals binnen het CWI zoals jongerenconsulenten. <p>In diverse gemeenten biedt het CWI een Jongerenloket, veelal in samenwerking met de gemeente of een RMC.</p>
<p>CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het beoordelen van de indicatie voor 'AWBZ-zorg' voor de functies: Persoonlijke Verzorging, Verpleging, Ondersteunende Begeleiding, Activerende Begeleiding, Behandeling en Verblijf. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ het hoofdkantoor van het CIZ, ○ zes districten en tientallen lokale vestigingen, ○ de professionals binnen het CIZ, zoals indicatiestellers en medisch adviseurs. Landelijk werken er ongeveer 3000 medewerkers bij het CIZ.

Tabel 3: Door gemeenten, UWV, CWI en CIZ ingeschakelde organisaties in de uitvoering

De gemeenten, UWV, CWI en CIZ schakelen diverse organisaties in bij de uitvoering. Daarnaast kunnen jongeren met een arbeidshandicap via een Individuele Re-integratie Overeenkomst (IRO) zelf hun (re)integratie vormgeven en een re-integratiebedrijf of jobcoachorganisatie selecteren.

Organisaties	Taken	Wie?
Re-integratiebedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Het begeleiden naar werk. • Het bieden van ondersteuning bij Begeleid Werken. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de brancheorganisaties Boaborea en De Bestemming, ○ de individuele re-integratiebedrijven (n=circa 2.000) en de vestigingen van deze re-integratiebedrijven, ○ de professionals binnen de RIB's zoals re-integratieconsulenten/ coaches.
Jobcoachorganisaties / Begeleid Werken organisaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het bieden van persoonlijk ondersteuning bij Begeleid Werken in de reguliere arbeidssituatie. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de koepel Boaborea en de Nederlandse Vereniging voor Support (NVS), ○ de individuele jobcoachorganisaties. In 2006 bestonden tenminste 200 Begeleid Werken organisaties waarvan driekwart voldeed aan de UWV-criteria voor jobcoachorganisaties (Vilans, 2006).
Arbeidstrainingscentra (ATC)	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidstraining, het opdoen van werkervaring op een leerwerkplek in een (gesimuleerde) bedrijfsmatige setting en coaching. 	<p>Arbeidstrainingscentra hebben veelal een aparte rechtsvorm. De financiering verschilt per ATC en kan bestaan uit een combinatie van financiering door gemeenten, onderwijsinstellingen, UWV, opdrachtgevers (waaronder Begeleid Werken organisaties) en projecten. De ATC's opereren lokaal en regionaal.</p>

<i>Organisaties</i>	<i>Taken</i>	<i>Wie?</i>
SW-bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Het aanbieden van werk binnen de sociale werkplaats en het detacheren bij een reguliere werkgever. • Het bieden van ondersteuning bij Begeleid Werken. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de brancheorganisatie sociale werkgelegenheid & arbeidsintegratie (Cedris), ○ de individuele SW-bedrijven (n=96), ○ de professionals binnen de sociale werkplaatsen (zoals detacheringconsulenten en werkleiders).
Arbeidsmatige dagbesteding in (dag)activiteitencentra (DAC's), locaties daarbuiten en werkprojecten	<ul style="list-style-type: none"> • Het bieden van ondersteunende en activerende begeleiding (AWBZ) in de vorm van arbeidsmatige dagbesteding aan mensen met een handicap of beperking. Hierbij kan sprake zijn van (al-dan-niet) vrijblijvende arbeidsmatige dagbesteding en toeleiding naar arbeid. 	<p>Niveaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ brancheorganisatie Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), GGZ-Nederland en het Steunpunt Landbouw en Zorg, ○ de individuele organisaties. Circa 226 organisaties bieden arbeidsmatige dagbesteding gefinancierd vanuit de AWBZ: 135 in de gehandicaptenzorg, 80 in de GGZ en 11 zorgboerderijen. In 2004 waren er 432 zorgboerderijen; deze worden naast de AWBZ gefinancierd uit arbeids(re)integratie (waaronder persoonsgebonden budgetten), de landbouw, fondsen en subsidies. (Research voor Beleid, 2006).

Tabel 3-sub: Mengvormen en categoriale re-integratie

Mengvormen

De organisatietypen in tabel 3 worden beschreven als enkelvoudige organisatietypen. In praktijk komen mengvormen voor. Ter illustratie:

- Diverse organisaties zijn een combinatie van re-integratiebedrijf, interventiebedrijf, arbodienstverlener en trainings- en opleidingsinstituut (zie www.keuzegids.blikopwerk.nl/).
- Bepaalde scholen voor praktijkonderwijs en VSO leveren jobcoaches voor de ondersteuning van oud-leerlingen op de werkplek.
- Eega, centrum voor arbeidsrevalidatie, is zowel een erkend scholingsinstituut als een re-integratiebedrijf.
- De helft van de Begeleid Werken organisaties vervult ook andere functies zoals onderwijs, sociale werkvoorziening, zorg, ((arbeids)matige dagbesteding of wonen) Vilans (2006).
- De niet arbeidsmatige dagbesteding en de arbeidsmatige dagbesteding zijn sterk verweven (Research voor Beleid, 2006).

Categoriale re-integratie

Bepaalde organisaties richten zich op een specifieke aandoening. Zo is het bureau Arbeid van de Koninklijke Aurisgroep een re-integratie- en jobcoachorganisatie gericht op doven, slechthorenden en mensen met een communicatieve beperking. Ook heeft de nierpatiëntenvereniging een eigen re-integratieafdeling. Verder beschrijft paragraaf 2.2 het voorbeeld van een organisatienetwerk voor mensen met autisme.

Daarnaast zijn er voorbeelden van categoriale organisaties waar meerdere organisatievormen uit tabel 3 samenkomen voor een specifieke doelgroep. Bartiméus Sonneheerdt richt zich specifiek op mensen met visuele beperkingen. Bartiméus biedt - vanuit verschillende sectoren van de organisatie - onder meer re-integratietrajecten, een SW-werkplaats en dagbesteding.

Tabel 4: De werkgever

Organisaties	Rol	Wie?
Werkgevers	<ul style="list-style-type: none">• Het bieden van regulier werk, werkervaringsplaatsen of Begeleid Werken.• Het bieden van stages, bijbaantjes en vakantiebanen.	<ul style="list-style-type: none">• MKB Nederland, VNO-NCW, LTO• Sectoren/branches• Lokale en regionale ondernemerskringen• Individuele werkgevers

Tabel 5: Publieke dienstverleners

Organisaties	Taken	Wie?
MEE-organisaties ¹⁸	Het geven van informatie, advies en ondersteuning voor mensen met een handicap, functiebeperking of chronische ziekte, op alle terreinen van het dagelijkse leven waaronder wonen, zorg, onderwijs en participatie. De dienstverlening is onafhankelijk en heeft een kortcyclisch karakter. Voor langdurige ondersteuning wordt doorverwezen naar een zorgaanbieder.	Niveaus: <ul style="list-style-type: none"> ○ Vereniging MEE Nederland, ○ 22 MEE-organisaties met in totaal 70 locaties en ○ professionals zoals (arbeids)consulenten.
Onafhankelijke arbeidsadviseurs	Het geven van informatie en advies over re-integratie. De dienstverlening is vertrouwelijk en onafhankelijk. Zo worden er geen dossiers bijgehouden.	Tientallen onafhankelijke arbeidsadviseurs. Zij houden kantoor op de meeste CWI-vestigingen.
Centra voor jeugd en gezin (CJG) i.o.	Het bundelen en coördineren van alle lokale functies en taken gericht op gezondheid, opgroeien en opvoeden van jongeren tot 23 jaar en hun ouders. In 2011 moet iedere gemeente een CJG hebben. De dienstverlening moet bij uitstek laagdrempelige zijn.	De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de realisatie van en regie op de CJG. Een groot aantal activiteiten van diverse actoren, waaronder gemeente (WMO-functies), provincie (bureaus Jeugdzorg), GGD, consultatiebureaus en zorgaanbieders moeten in de CJG worden gebundeld.

¹⁸ De MEE-organisaties zijn voortgekomen uit de voormalige Sociaal Pedagogische Diensten (SPD). Deze reorganisatie is in 2006 afgerond.

MEE biedt onderdak aan categoriale initiatieven

De Autisme Info Centra vinden onderdak bij de lokale en regionale MEE-organisaties. Hierdoor wordt een verbinding aangebracht tussen de ervaring rond een speciale aandoening en de regiofunctie van MEE.

Tabel 6: Meer niet-publieke dienstverleners

In tabel 3 zijn al drie niet-publieke dienstverleners beschreven: de re-integratiebedrijven, jobcoachorganisaties en arbeidstrainingscentra. Deze tabel bevat andere niet-publieke dienstverleners.

Organisaties	Taken	Wie?
<p>Patiënten- en consumentenorganisaties</p>	<p>Het geven van informatie en advies, het organiseren van lotgenotencontact en het behartigen van de belangen van de doelgroep.</p> <p>De organisaties richten zich op de zorggebruikers, gehandicapten, consumenten, direct betrokkenen (zoals ouders).</p> <p>Zij richten zich op diverse levensterreinen waaronder zorg, huisvesting, werk, vervoer, welzijn en financiën.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nederland heeft ruim 200 patiënten- en consumentenorganisaties. De meeste organisaties richten zich op een specifieke ziekte of aandoening (categoriale organisaties). Verder zijn er gehandicaptenorganisaties, GGZ- cliënten en familieorganisaties en regionale Zorgbelangorganisaties. Een aantal organisaties richten zich op een specifiek thema (bijvoorbeeld het persoonsgebonden budget). • Landelijke koepels zijn NPCF, CG-Raad en Zorgbelang Nederland • Landelijke koepels cliëntraden zijn LOC (sector verzorging en verpleging), LPR (GGZ) en LSR (gehandicapten en revalidatiecentra) • Regionaal zijn patiënten- en gehandicaptenorganisaties veelal aangesloten bij Zorgbelangorganisaties of soortgelijke provinciale of regionale samenwerkingsverbanden.

<i>Organisaties</i>	Taken	<i>Wie?</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Lokaal zijn platforms van gehandicapten en chronisch zieken actief. • De individuele P/G-organisaties.
Vakbonden	Bieden werknemers en ZZP-ers ondersteuning zowel individueel als collectief.	<ul style="list-style-type: none"> • FNV, CNV, MHP • Alle separate bonden • Jongerenbonden, zoals CNV Jongeren • Individuele bestuurders en ondersteuners
Kennis- en expertisecentra	Informatieverspreiding Inventariseren ervaringskennis	<p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kenniscentrum CrossOver • Breed Platform Verzekeren en Werk • Expertisecentrum Handicap en Studie
<p>Hoofdstuk 5 bevat meer informatie over niet-publieke dienstverleners</p>		

Tabel 7: Organisaties voor beleid, financiering en kennisontwikkeling

Organisaties	Taken	Wie?
De Rijksoverheid	<ul style="list-style-type: none"> • Het vaststellen van wet- en regelgeving. • Het financieren van publieke taken. • Het houden van toezicht op de uitvoeringsorganisaties (zoals UWV en CWI). 	De ministeries van OCW, VWS en SZW en het programmaministerie voor Jeugd en Gezin.
Werkgevers- en werknemers-organisaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het maken van afspraken over het bevorderen en ondersteunen van arbeidsparticipatie van jongeren met een arbeidshandicap /beperking. 	<ul style="list-style-type: none"> • De Stichting van de Arbeid • MKB Nederland, VNO-NCW, LTO en de individuele sectoren/branches • De koepels FNV, CNV, MHP en de separate bonden
Landelijke cliëntenraad	<ul style="list-style-type: none"> • Het inbrengen van het cliëntenperspectief op de beleidsterreinen werk en inkomen en gesprekspartner voor de Rijksoverheid, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en uitvoeringsorganisaties zoals UWV en CWI. 	<ul style="list-style-type: none"> • De Landelijke Cliëntenraad is samengesteld uit cliëntenraden die betrokken zijn bij de uitvoeringsorganisaties, de gemeenten en landelijke cliëntorganisaties.
Financiers	<ul style="list-style-type: none"> • Het financieren van organisaties, projecten en initiatieven die bijdragen aan activiteiten voor de jongeren met een functiebeperking. 	Fondsen, zoals stichtingen en verenigingen aangesloten bij de Stichting Fonds PGO, maar ook andere financiers zoals de Start Foundation en de Bart Foundation.

<i>Organisaties</i>	Taken	<i>Wie?</i>
Onderzoeks- en adviesbureaus ¹⁹	<ul style="list-style-type: none"> Het - in opdracht - ontwikkelen en verspreiden van kennis. 	Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> Vilans Regioplan TNO Kwaliteit van Leven Zon-Mw EIM, onderzoek voor bedrijf & beleid

¹⁹ De onderzoeks- en adviesbureaus zijn non-profit dienstverleners en commerciële dienstverleners. Een aantal organisaties heeft publieke kennisorganisaties als voorloper (zoals NIZW Zorg die is opgegaan in Vilans) of heeft de Rijksoverheid als voornaamste opdrachtgever (zoals het Ministerie van VWS voor Zon-Mw).

Hoofdstuk 4

Samenwerking tussen organisaties

Diverse organisaties die betrokken zijn bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap/beperking werken samen. In dit hoofdstuk worden de organisatienetwerken beschreven. Wie zijn bij een organisatienetwerk betrokken? Waar richt de samenwerking zich precies op? Waar komt het initiatief vandaan?

4.1 Drie typen organisatienetwerken, een regionale wegwijzer en de provincies

De organisatienetwerken kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken
- Regionaal geïnitieerde organisatienetwerken
- Categorieel geïnitieerde organisatienetwerken

Deze organisatienetwerken worden in de paragrafen 4.1.1 t/m 4.1.3 uitgewerkt. Verder wordt in 4.1.4 aandacht besteed aan een door het rijk geïnitieerde regionale wegwijzer: de MEE-organisaties. De provincies komen aan bod in 4.1.5.

4.1.1 Door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken

Een aantal organisatienetwerken is tot stand gekomen door initiatieven van de rijksoverheid.

De netwerken zijn:

1. Zorgadviesteams (ZAT) in het voortgezet onderwijs
2. Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC)
3. Door het UWV gecoördineerde regionale organisatienetwerken rond (potentiële) Wajongers
4. De Centra voor jeugd en gezin (CJG) in oprichting

Kenmerkend voor deze organisatienetwerken is dat ze (meestal) een officiële naam hebben. De ZAT, RMC, en CJG zijn beschreven in tabel 1 en tabel 5. Alleen het door UWV gecoördineerde netwerk heeft nog introductie.

Het UWV heeft sinds 2005 de regierol in de netwerken van organisaties die jonggehandicapten begeleiden naar geschikte participatie. De netwerken worden regionaal ingericht, passend bij de specifieke lokale situatie. Deze netwerken zien er verschillend uit in verschillende regio's. De netwerken in Arnhem, Den Haag en Utrecht zijn recent beschreven (UWV, 2007). Hierin participeren UWV, scholen en begeleidende instanties zoals MEE, maar ook gemeenten, SW-bedrijven, CWI en re-integratiebedrijven.

Tabel 8 geeft een overzicht van de genoemde netwerken. Per organisatienetwerk is aangegeven wat de primaire focus is van het netwerk, wie het initiatief heeft genomen, wie het netwerk coördineert en wie aan het netwerk deelnemen. Overigens kennen alle organisatienetwerken regionale verschillen.

Tabel 8 Door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken

	Zorgadviesteams (ZAT)	Regionale Meld en Coördinatiepunten (RMC)	UWV-gecoördineerd netwerk	Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)
Primaire focus / beleidsdomein organisatienetwerk	Leerlingenzorg	Voortijdig schoolverlaten	Participatie Wajongers	Gezondheid, opvoeden, opgroeien
'Geografische' werkingsfeer	Binnen scholen voortgezet onderwijs	Regionaal	Regionaal	Lokaal
Specifiek voor jongeren met een arbeidshandicap of beperking	nee	nee	ja (vooral jongeren met recht op Wajong)	nee
Initiatief	Ministerie VWS en OCW. Afspraken met VNG en IPO.	Ministerie OCW	Ministerie SZW	Programma-ministerie Jeugd & Gezin
Coördinator	School	Gemeente	UWV	Gemeente
Betrokken organisaties bij organisatienetwerk	Zorgadviesteams (ZAT)	Regionale Meld en Coördinatiepunten (RMC)	UWV-gecoördineerd netwerk	Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)
Onderwijsinstellingen / scholen	X	X	X	
Gemeente	X	X	X	X
• WMO-functies				X
• Leerplicht-ambtenaar	X			
• Arbeid		X		

Betrokken organisaties bij organisatienetwerk	Zorgadviesteams (ZAT)	Regionale Meld en Coördinatiepunten (RMC)	UWV-gecoördineerd netwerk	Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)
CWI		X	X	
Bureau Jeugdzorg (provincie)	X	X		X
Maatschappelijk werk	X			
Zorginstellingen / -aanbieders	X			X
Justitie		X		
Politie	X			
UWV			X	
MEE			X	
GGD				X
Consultatiebureaus				X
SW-bedrijven			X	
Re-integratiebedrijven			X	

Uit tabel 8 blijkt dat de netwerken georganiseerd zijn langs de beleidsterreinen zorg (ZAT), onderwijs (RMC) en werk/inkomen (UWV-netwerk). In de organisatienetwerken zijn het vaak dezelfde organisaties die afstemmen en samenwerken, met telkens (net) een andere focus.

Naast bestaande organisatienetwerken zijn nieuwe structuren in de maak. Zo heeft de MBO-raad in februari 2008 de ambitie gepresenteerd om te komen tot een landelijk dekkend stelsel aan steunpunten voor de Wajongdoelgroep, waarbij gebruik gemaakt wordt van de expertise van de WEC- en REA-instellingen.

4.1.2 Regionaal geïnitieerde organisatienetwerken

Veel organisatienetwerken die zich richten op het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap / beperking ontstaan vanuit een regionaal initiatief. De inrichting, organisatie, precieze doelstelling, betrokkenen en formalisatie varieert per regio en per netwerk. Het kader in paragraaf 2.2 beschrijft een aantal voorbeelden van regionale initiatieven.

Een blik op figuur 1 maakt duidelijk dat het aantal netwerkvariaties groot is. In de praktijk blijkt dat ook het geval. De stuurgroep Werknemer in opleiding heeft veelvoorkomende organisatienetwerken beschreven waar praktijkscholen en VSO bij betrokken waren. De volgende netwerken worden genoemd:

- *Netwerken arbeidstoeleiding en -integratie* met scholen praktijkonderwijs en VSO, in ieder geval UWV en MEE en meestal ook een re-integratiebedrijf, SW-bedrijf en het CWI. In de overleggen werden uitstromende leerlingen besproken, actuele ontwikkelingen en beleidskwesties. Sommige regio's doen dit in één breed overleg, anderen maken onderscheid tussen een overleg waar leerlingen centraal staan en een beleidsoverleg. Gezien de betrokken organisaties gaat het hier waarschijnlijk om de door UWV gecoördineerde netwerken.
- *Netwerken met bedrijven in de regio*. In de praktijk gaat het meestal om bilaterale contacten tussen bedrijven en stagebegeleiders. Ook organiseren scholen speciale events, zoals een bedrijvendag op de school.
- *Netwerken rond scholing* van scholen praktijkonderwijs en VSO, vmbo-scholen en roc/aoc's. Dit netwerk richt zich op een betere doorstroming, het afstemmen van het cursusaanbod en het realiseren van een gezamenlijk cursusaanbod.
- *Netwerken scholen praktijkonderwijs/vso* waarin op verschillende niveaus van de scholen ervaringen worden uitgewisseld en met elkaar wordt samengewerkt.
- *Regionaal overleg stagedocenten* waarbij stagedocenten spreken over allerlei zaken op het gebied van stage en het verwerven en behouden van werk.

(Voets, 2007).

Research voor Beleid stelde in 2006 dat er weinig structurele samenwerking bestaat tussen instellingen uit de gehandicaptenzorg, de GGZ en zorgboerderijen en de SW-bedrijven.

Het zijn verschillende organisaties die het initiatief nemen tot de inrichting van een organisatienetwerk. Zo hebben gemeenten in diverse plaatsen het initiatief genomen tot de inrichting van een Jongerenloket. Voor een effectief loket is samenwerking van verschillende organisaties in de backoffice van het loket noodzakelijk.

4.1.3 Categorieel geïnitieerde organisatienetwerken

Bepaalde organisatienetwerken zijn georganiseerd rondom jongeren met een specifieke beperking. Een goed voorbeeld hiervan is de regionale samenwerking bij de arbeidstoeleiding van jongeren met autisme. In deze organisatie werken bijvoorbeeld onderwijsinstellingen, UWV, re-

integratiebedrijven, zorginstellingen, SW-bedrijven, de gemeente en CWI. Het organisatienetwerk verschilt per regio en verschillende organisaties participeren in meer dan één organisatienetwerk (Clijsen en Loman, 2003).

4.1.4 Door het rijk geïnitieerde regionale wegwijzer: MEE-organisaties

De MEE-organisaties (zie ook tabel 5) hebben de expliciete taak om cliënten met een handicap of chronische ziekte de weg te wijzen naar de juiste organisaties en hen te ondersteunen bij het verkrijgen van de juiste externe dienstverlening. MEE richt zich hierbij op alle levensdomeinen, waaronder het bevorderen van (arbeids)participatie. MEE heeft een onafhankelijke ‘spin-in-het-web’ positie. De organisaties hebben zicht op de sociale kaart van de regio en investeren in relatiebeheer en netwerkopbouw.

Naast individuele dienstverlening treden MEE-organisaties ook op als collectieve belangenbehartiger. Vanuit die hoedanigheid onderhouden zij contacten met cliënten- en ouderorganisaties.

MEE speelt een rol in 65% van de ruim 400 gemeenteloketten.

4.1.5 Coördinatie door provincies

De provincie is verantwoordelijk voor de jeugdzorg, maar heeft geen wettelijke taak bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking. In de praktijk voeren een aantal provincies brede projecten uit gericht op jeugd. Hierbij ligt de focus op de regie en coördinatie van jeugdorganisaties in de regio.

4.2 Motieven voor organisatienetwerken

De samenwerking tussen organisaties kan tot stand komen vanuit interne motivatie of externe prikkels. Bepaalde netwerken krijgen vorm vanuit een intrinsieke drive en het besef dat je als organisaties moet samenwerken om je doelstellingen te verwezenlijken. Een win-win situatie is daarbij het ideaal; in de praktijk is dit niet altijd makkelijk te verwezenlijken (Poorthuis, 2003). Niet iedere samenwerking is even vrijwillig. Om bijvoorbeeld als MBO-instelling de beschikking te krijgen over een leerlinggebonden financiering moet de instelling een samenwerkingsverband aangaan met een REC of een school voor VSO. De ouders en leerlingen hebben bij ambulante begeleiding dan geen vrije keuze; men moet dan ‘inkopen’ bij de gecontracteerde REC’s²⁰ (SER, 2007). Een ander voorbeeld is de samenwerking van de MEE-organisaties met de gemeenten. MEE-organisaties worden door de subsidievoorwaarden verplicht samen te werken met de gemeenten.

Het is helder dat organisaties gezien de grenzen aan tijd, menskracht en financiën, keuzes maken over de (actieve) deelname aan organisatienetwerken. Zo bekijken scholen kritisch aan welke netwerken zij wel en niet deelnemen (Voets, 2007). Dit bleek ook in een project in Almere (zie

²⁰ De oproep van de MBO-raad stelt dat het kabinet wil afzien van de “verplichte winkelnering van de REC’s”.

kader paragraaf 2.2). Het beleidsnetwerk en het uitvoerende netwerk moesten na afloop van het project om redenen van efficiency worden ingebed in een bestaand overleg.

Frequent wordt over samenwerking en een organisatienetwerk gesproken als het in feite gaat over een opdrachtgever - opdrachtnemer relatie, waarbij de ene organisatie de andere aanstuurt en voor de dienstverlening betaalt.

4.3 Conclusies

Het aantal organisaties dat betrokken is bij het verweven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap / beperking is groot. De organisaties hebben een groot aantal taken die er met elkaar voor moeten zorgen dan jongeren goed toegerust worden, werk vinden en werk behouden. Er bestaan diverse door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken, met ieder net een ander focus: leerlingenzorg (ZAT), voortijdig schoolverlaten (RMC) en participatie Wajongers (UWV-netwerk). Daar komen binnenkort de centra voor Jeugd en Gezin bij, die zich richten op gezondheid, opvoeden en opgroeien. Naast deze door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken zijn er ook diverse regionaal geïnitieerde afstemmings- en samenwerkingsverbanden, categoriaal geïnitieerde organisatienetwerken en een organisatie met een expliciete taak om te werken aan netwerkopbouw: MEE.

Dit alles betekent dat:

- jongeren en het veld te maken hebben met een groot aantal organisaties;
- 'het' organisatienetwerk rond een jongere niet bestaat;
- jongeren en het veld te maken hebben met veel verschillende organisatienetwerken;
- vrijwel alle organisatienetwerken op lokaal/regionaal niveau gestalte krijgen;
- organisaties in verschillende organisatienetwerken met elkaar samen (moeten) werken;
- in de door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken sprake is van verkokering in de beleidsterreinen zorg, onderwijs en werk/inkomen;
- in de door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken vrijwel uitsluitend publieke organisaties betrokken zijn;
- het aantal organisatienetwerken dusdanig groot wordt dat betrokken organisaties hun deelname kritisch afwegen.

Hoofdstuk 5

Aanvullend onderzoek onder niet-publieke organisaties

De taken van publieke organisaties liggen veelal vast. Niet-publieke organisaties hebben veel vrijheid in het inrichten van hun dienstverlening en kennen daardoor een grote variatie aan diensten en producten. Om meer zicht te krijgen op de rol van niet-publieke organisaties bij het verwerven en behouden van werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking, is onder deze organisaties een enquête uitgezet. Hierin is naast hun rol gevraagd naar de samenwerking met andere organisaties en de aard van deze samenwerking. De enquête is opgenomen in bijlage 1 en de resultaten zijn beschreven in bijlage 2. Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste uitkomsten.

De enquête is ingevuld door patiënten- en gehandicaptenorganisaties, dienstverleners (zowel non-profit als commercieel), kennis- en expertisecentra, onderzoeksbureaus, fondsen(wervers) en een brancheorganisatie. Aan de enquête hebben 55 organisaties meegewerkt. Omdat dit een exploratief onderzoek is onder niet-publieke organisaties, kan niet bepaald worden of deze respons representatief is. De antwoorden leveren een bijdrage aan een beter begrip van het organisatienetwerk rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking.

5.1 Een beschrijving per organisatie

Respondenten hebben aangegeven of zij een P/G-organisatie zijn, een dienstverlener, een kennis- en expertisecentrum of anderszins. Deze indeling is aangehouden in de analyse in bijlage 2 en de hiernavolgende beschrijving van de resultaten.

5.1.1 P/G-organisaties

Doelgroep

De P/G organisaties richten zich op mensen met een (specifieke) arbeidshandicap/beperking van alle leeftijden. Slechts een beperkt aantal respondenten richt zich specifiek op jongeren. Een enkele respondent heeft wel specifieke activiteiten voor jongeren, zoals een jongerenweekend met lotgenoten.

P/G-organisaties geven aan dat zij jongeren slecht bereiken (NPCF 2007). Jongeren zijn minder gauw geneigd zich bij een vereniging of een collectief verband aan te sluiten. Jongeren zijn mondiger en zeggen: waarom zou je nog lid worden? Je kunt de gegevens die je nodig hebt immers zelf wel via internet opzoeken (Goodijk, 2007).

Dienstverlening

De meeste activiteiten van de respondenten zijn individuele dienstverlening (zoals het geven van informatie of een advies), het bieden van een platform voor ontmoeting (van ervaringen op de website tot persoonlijke ontmoetingen) en collectieve belangenbehartiging. Slechts een enkeling richt zich op imagoverbetering van de doelgroep in de maatschappij en collectieve dienstverlening.

Aandacht voor werk

Tenminste de helft van de respondenten geeft het thema werk evenveel (of meer) aandacht als andere levensterreinen zoals zorg, wonen, school en inkomen.

P/G-organisaties werken vaak samen met andere organisaties. De samenwerking is echter zelden gericht op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap / beperking voor (betaald) werk.

Aandacht voor kennis

De respondenten verzamelen vooral kennis in contacten met andere organisaties en door ervaringen van leden. Men geeft de eigen kennis weer door via een groot aantal kanalen. Zo wordt informatie gegeven op websites, in publicaties, in informatieve bijeenkomsten en in de advisering van leden.

Oriëntatie

De P/G-organisaties richten zich op heel Nederland. Afhankelijk van de grootte heeft een organisatie meer afdelingen / vestigingen.

Financiering

De P/G-organisaties worden gefinancierd door leden, sponsors, donateurs, één of meer fondsen en het rijk. De aard van de financiering is voor de meeste organisaties in principe structureel, zij het dat de financiering vaak per jaar wordt vastgesteld.

Kortom, de P/G-organisaties zijn landelijk georganiseerde categoriale (d.w.z. gericht op een specifieke aandoening) organisaties die vaak wel aandacht hebben voor werk, maar nog zelden samenwerken met andere organisaties bij het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren voor (betaald) werk.

5.1.2 Dienstverleners (non-profit en commerciële)

De dienstverleners zijn non-profit organisaties of commerciële bedrijven.

Doelgroep

De non-profit dienstverleners lijken zich vaker specifiek op jongeren te richten dan de commerciële organisaties. De commerciële respondenten lijken minder gespecialiseerd, cq. bedienen een bredere doelgroep.

Dienstverlening

De commerciële dienstverleners bieden bijna uitsluitend individuele dienstverlening. Non-profit dienstverleners bieden daarnaast ook diensten als een platform voor ontmoeting en collectieve belangenbehartiging. De dienstverlening van non-profit dienstverleners vertoont een grote overlap met die van P/G-organisaties.

Aandacht voor werk

De respondenten zijn sterk gericht op het aandachtsgebied ‘verwerven en behouden van (betaald) werk’. De samenwerking met andere organisaties is ook vaak gericht op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap / beperking voor (betaald) werk.

Omgang met kennis

De respondenten verzamelen vooral kennis in contacten met andere organisaties en door ervaringen van cliënten. Men geeft de eigen kennis weer door via een groot aantal kanalen. Zo wordt informatie gegeven op websites, in publicaties, in informatieve bijeenkomsten en ondersteuning van cliënten.

Oriëntatie

Bijna de helft van de dienstverleners richt zich op de eigen regio. Dienstverleners die zich richten op heel Nederland hebben vaak meerdere vestigingen.

Financiering

Dienstverleners hebben veel verschillende financiers. Bij commerciële organisaties is dit vrijwel altijd opdracht- en cliëntgebonden financiering. Bij non-profit organisaties lijkt er vaker sprake van structurele financiering en projectfinanciering / tijdelijke subsidies.

Kortom, de dienstverleners zijn regionaal en landelijk georiënteerde organisaties. De non-profit organisaties lijken wat de breedte van de dienstverlening betreft op P/G-organisaties, maar hebben een veel sterkere focus op het thema werk. De commerciële dienstverleners bieden bijna uitsluitend individuele dienstverlening met een sterke focus op werk.

5.1.3 Overige organisaties

Naast de P/G-organisaties en de dienstverleners zijn er drie andere soorten organisaties te onderscheiden: kennis- en expertisecentra, onderzoeksbureaus en fondsen(wervers). Het aantal respondenten in ieder cluster is echter te klein voor zinnige duiding. De tabellen in bijlage 2 bevatten wel cijfers voor geïnteresseerden.

5.2 Samenwerking tussen organisaties

In de enquête is specifiek gevraagd naar de samenwerking met andere organisaties en de reden voor deze samenwerking. Ook is gevraagd naar de aard van de samenwerking: ketensamenwerking of samenwerking in een netwerk²¹.

²¹ Ketensamenwerking is verplichtend van aard. Netwerkpartners hebben hun werkwijze en methoden op elkaar afgestemd om in één vloeiend proces de gezamenlijke doelgroep te bedienen. Netwerksamenwerking is meer

Focus van de samenwerking

P/G-organisaties werken vaak samen met andere organisaties. De samenwerking is echter zelden gericht op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap / beperking voor (betaald) werk.

Ook de dienstverleners werken vaak samen met andere organisaties. Deze samenwerking is juist wel vaak gericht op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap / beperking voor (betaald) werk.

Met wie?

Respondenten die zich richten op een bepaalde aandoening of een bepaald thema werken vooral samen met andere organisaties in dezelfde categoriale 'kolom'. Zo werken categoriale P/G-organisaties samen met (voor de specifieke aandoening) gespecialiseerde zorg- en welzijnsinstellingen en onderwijsinstellingen.

Respondenten die antwoorden dat zij samenwerken in een keten, stellen dat zij dit doen met specifieke scholen, zorg- en welzijnsinstellingen, onderdelen of bureaus van gemeenten en vestigingen van het UWV. Dat zijn hun ketenpartners. Het gaat dan om regionaal georganiseerde samenwerking. Bij de meer vrijblijvende samenwerking binnen een netwerk refereren respondenten aan een bredere kring van organisaties.

De respondenten noemen werkgevers(organisaties) nauwelijks als samenwerkingspartner. Ook zien zij werkgevers zelden als doelgroep.

5.3 Conclusies

P/G-organisaties zijn landelijk georganiseerde categoriale (d.w.z. gericht op een specifieke aandoening) organisaties die vaak wel aandacht hebben voor werk, maar nog zelden samenwerken met andere organisaties bij het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren voor (betaald) werk.

Dienstverleners zijn regionaal en landelijk georiënteerde organisaties. De non-profit organisaties lijken wat de breedte van de dienstverlening betreft op P/G-organisaties maar hebben een veel sterkere focus op het thema werk. De commerciële dienstverleners bieden bijna uitsluitend individuele dienstverlening met een sterke focus op werk waarbij de financiering project- en cliëntgebonden is.

Werkgevers worden door niet-publieke organisaties niet als samenwerkingspartner en niet als doelgroep gezien. Dit terwijl de dienstverleners sterk gericht zijn op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap / beperking voor (betaald) werk.

vrijblijvend van aard. Netwerkpartners wisselen informatie uit en stemmen - waar zij dat wensen - hun activiteiten op elkaar af. Netwerkpartners hebben ieder nog steeds hun eigen activiteiten en vrijheid van handelen.

Hoofdstuk 6

Samenwerking de nieuwe Haarlemmerolie?

In hoofdstuk 2 is de verkokering in beleidsterreinen beschreven als het gaat om regelgeving, financiering en uitvoering. Organisaties moeten samenwerken om op uitvoeringsniveau een sluitende aanpak te realiseren. Immers, de verdeling van verantwoordelijkheden over diverse organisaties maakt (keten)samenwerking noodzakelijk. IWI pleitte recent voor slagvaardige samenwerking vanuit een eensluidende visie op de Wajonger van verschillende betrokkenen op lokaal niveau (IWI, 2007). De gemeenten geven echter aan dat voor het realiseren van ‘horizontaal integrated services’ en het aan elkaar verbinden van samenhangende ketens of netwerken van dienstverlening (verdere) decentralisatie van taken naar gemeenten noodzakelijk is (VNG, 2008). Organisatienetwerken moeten veel tot stand brengen, maar hebben weinig bevoegdheden (Poorthuis, 2003). Daarnaast vraagt de realiteit van samenwerking om een bescheiden ambitie. Samenwerking is in de praktijk een lastige opgave. “Er zijn veel partijen, vaak ieder met een eigen doelgroep en taakstelling. Ook organisatieculturen en methodieken verschillen onderling. Daarnaast staan wet- en regelgeving en verschillende financieringsstromen een klantvriendelijke dienstverlening nog in de weg”²².

Wordt lokale samenwerking de nieuwe Haarlemmerolie die de knelpunten veroorzaakt door verkokering moet wegnemen, maar die in de praktijk lastig te realiseren is?

Te veel organisatienetwerken...

Het aantal organisatienetwerken dat zich richt op jongeren groeit (zie hoofdstuk 4). Dit bedreigt het succes van (nieuwe) initiatieven. Als alle pilots en voornemens over samenwerking ook daadwerkelijk landelijk worden uitgerold, zal dit door veel organisaties niet meer effectief kunnen worden ingevuld. De eerste signalen hiervan zijn al zichtbaar (zie paragraaf 4.2).

...en huidige netwerken niet dekkend

IWI (2007) geeft aan dat niet alle scholen in een (UWV-gecoördineerd) organisatienetwerk zijn betrokken. Hierdoor alleen al is de aanpak van jongeren met een arbeidshandicap of beperking niet sluitend.

Werkgevers nauwelijks betrokken

In organisatienetwerken die gericht zijn op het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking zijn werkgevers nauwelijks betrokken. Het zijn werkgevers die jongeren vakantiebaantjes, stages en werk kunnen bieden. Voor het behouden van werk is ook de opstelling van en samenwerking met de collega’s essentieel.

Als argument voor het ontbreken van werkgevers wordt wel gewezen op het ontbreken van een ‘logische’ vertegenwoordiger op regionaal niveau. In het project werkgeversbenadering (zie paragraaf 2.3) is het betrekken van werkgevers een essentieel onderdeel van de aanpak.

²² Citaat van www.ketenregie.nl.

Organisatienetwerken evalueren

Het is van belang de huidige organisatienetwerken te evalueren. De SER (2007) constateerde: “Er zijn inmiddels vele pilots, experimenten en beleidsinitiatieven ontwikkeld die gericht zijn op het ondersteunen en faciliteren van jongeren met een beperking bij het vinden van werk. Het is van belang om de resultaten van al deze initiatieven grondig te evalueren en te analyseren op de succes- en faalfactoren. De gebundelde inzichten zouden vervolgens gebruikt kunnen worden voor regulier landelijk beleid gefinancierd uit reguliere nationale middelen.” De constatering van de SER voor de totale aanpak is zeker van toepassing voor organisatienetwerken rond jongeren.

Analogieën met andere vraagstukken rond jongeren

In 2006 heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) op verzoek van het ministerie van OCW een nieuwe beleidstheorie opgesteld rond voortijdig schoolverlaten. Het KBA signaleert een aantal knelpunten die ook van toepassing zijn op de aanpak van participatie van jongeren met een arbeidshandicap / beperking. De twee belangrijkste constateringingen over de beleidsvorming en -uitvoering over voortijdig schoolverlaten zijn: (a) er worden veel tijdelijke en lokale pilots en projecten uitgevoerd, maar er is nauwelijks sprake van systematische evaluatie en (b) er is lokaal praktische kennis en ervaring, maar tot nu toe een onvermogen te komen tot een landelijk dekkende aanpak. KBA constateert rond het voortijdig schoolverlaten dat sprake is van een implementatievraagstuk en niet van een gebrek aan kennis over oplossingen.

Schot tussen regionale organisatienetwerken en categoriale organisaties

In hoofdstuk 4 bleek dat de organisatienetwerken rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking in de regio tot stand komen. In hoofdstuk 5 bleek dat P/G-organisaties en non-profit dienstverleners zich vaak richten op heel Nederland; als de grootte van de organisaties het toelaat zijn er ook regionale afdelingen of vestigingen. Bestaat er verbinding bestaat tussen de regionale organisatienetwerken en de categoriale organisaties? Tot nu toe is slechts een beperkt aantal voorbeelden gevonden, namelijk:

- de verbinding tussen het autismenetwerk (categoriaal) en MEE (lid van publiek geïnitieerde organisatienetwerken) (zie kader achter tabel 5: MEE biedt onderdak aan categoriale initiatieven);
- deelname van categoriale organisaties in lokale cliëntraden wel of niet in samenwerking met regionale Zorgbelangorganisaties.

Doelmatigheid, efficiency en kosten

Een groot aantal organisaties richt zich op het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking (hoofdstuk 3). De organisaties werken samen in verschillende organisatienetwerken, waarbij sprake is van verkokering in beleidsterreinen. Bepaalde organisaties ontbreken en deelname aan netwerken bij sommige organisaties staat onder druk door het grote aantal organisatienetwerken (hoofdstuk 4). De betekenis van deze constateringingen voor de doelmatigheid, efficiency en kosten verdient nader onderzoek. In hoeverre dragen organisaties en

samenwerking tussen organisaties bij aan het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap en beperking? Is de werkwijze efficiënt? Wat zijn de kosten?

Alternatieve analyse organisatienetwerken

Dit onderzoek is het eerste onderzoek dat zich specifiek richt op organisatienetwerken en kent noodzakelijkerwijs beperkingen. Interessante alternatieve invalshoeken zijn:

- een regionale analyse van de organisatienetwerken (betrokken organisaties, functioneren, overlap en synergie);
- een sociale netwerkanalyse van een jongere met een arbeidshandicap of beperking en de individuele professionals en functionarissen die bij hem betrokken zijn.

Hoofdstuk 7

Conclusies

Een groot aantal organisaties richt zich op het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking. Deze organisaties zijn beschreven in hoofdstuk 3. Een analyse van de manier waarop deze organisaties samenwerken, leidt tot de volgende conclusies:

- Hét landelijke organisatienetwerk rond jongeren met een arbeidshandicap of beperking bestaat niet.
- Op regionaal niveau bestaan verschillende organisatienetwerken met ieder een eigen focus, deelnemers en werkwijze.
- Veel organisatienetwerken zijn geïnitieerd door het rijk. Bij het inrichten van deze netwerken lijkt een vergelijkbare verkokering op te treden als bij de vormgeving van regelingen, financiering en uitvoering. Het Wajong-netwerk gecoördineerd door het UWV is gericht op participatie (SZW), de ZAT zijn gericht op leerlingenzorg (VWS) en de RMC's zijn gericht op voortijdig schoolverlaten (OCW).
- De meeste door het rijk geïnitieerde organisatienetwerken worden toegevoegd bovenop bestaande organisaties. Dat geldt ook voor de Centra voor Jeugd en Gezin i.o. De coördinerende tussenlaag groeit hier door.
- Naast de regionale organisatienetwerken zijn er organisatienetwerken rond een bepaalde aandoening: categoriale organisatienetwerken. Zo is speciaal voor jongeren met autisme de hele keten van school naar werk ingericht. Andere voorbeelden zijn te vinden in tabel 3-sub, waaronder het netwerk voor doven, slechthorenden en mensen met een communicatieve beperking.
- Er is nauwelijks verbinding tussen de regionale organisatienetwerken en categoriale organisaties of netwerken.
- Werkgevers zijn niet of nauwelijks betrokken bij organisatienetwerken die zich richten op het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap of beperking.

Hoe komt het dat het voor jongeren, hun ouders en verzorgers en de professionalsondoorzichtig is welke organisaties betrokken zijn en hoe deze organisaties samenwerken? De volgende factoren spelen een rol:

- De verantwoordelijkheid voor jongeren met een arbeidshandicap of beperking is versnipperd over diverse publieke organisaties.
- Publieke organisaties schakelen in de uitvoering een breed scala aan organisaties in. Dit vergroot het aantal organisaties waarmee jongeren te maken krijgen.
- Het grote aantal veranderingen in de wet- en regelgeving de afgelopen jaren draagt bij aan de onduidelijkheid. Veel organisaties die een rol spelen in de scholing van jongeren met een arbeidshandicap/beperking of in de transitie van school naar werk, zijn nog bezig met het doorvoeren van de beleidswijzigingen. Dit impliceert het oppakken van nieuwe

verantwoordelijkheden en het aanpassen van de samenwerking met anderen vanuit deze nieuwe taken. Dit alles kost tijd.

- Verder is er geen sprake van een eenduidig en lineair proces als het gaat om het toerusten, bemiddelen, ondersteunen en adviseren van jongeren met een arbeidshandicap/beperking. De doelgroep is divers en daarmee hun behoeften en vragen. Het organisatienetwerk rond een jongere met autisme is anders dan rond een jongere met een verstandelijke beperking. Het organisatienetwerk wordt ook beïnvloed door de levensfase, de uitkering en de voorziening waar men gebruik van maakt.
- De verantwoordelijkheden voor de participatie van jongeren met een arbeidshandicap / beperking verschuiven in toenemende mate van het rijk naar het lokale niveau (gemeenten). Dit geeft ruimte aan lokaal maatwerk en leidt in de praktijk tot lokale verschillen in de organisatie van onderwijs, zorg en arbeid. De kans is groot dat als uniformiteit - door kennisdeling en het van elkaar leren - achterblijft, het landelijke beeld in toenemende mate ondoorzichtig wordt.
- Last but not least: organisaties moeten met elkaar de samenwerking vormgeven. Onderzoek naar keten- en netwerksamenwerking in de publieke sector laat zien dat dit in de praktijk een lastige opgave is.

Een blik vooruit

- Ook de komende jaren wordt een groot aantal veranderingen in wet- en regelgeving doorgevoerd²³. Hierdoor is het niet aannemelijk dat voor jongeren en het veld snel overzichtelijker zal worden welke organisaties precies welke rol hebben en hoe zij hun samenwerking organiseren.

²³ Een greep uit de nieuwe ontwikkelingen:

- De verwachte voorstellen in het voorjaar van 2008 van de rijksoverheid om de (arbeids)participatie van jongeren met een arbeidshandicap te vergroten.
- De beleidsvoornemens en het invoeringsplan voor verbetering van het speciaal onderwijs door het ministerie van OCW.
- De recente aanpassingen van de WSW en de voorziene fundamentele herziening van de WSW.
- Oprichting van Centra voor Jeugd en Gezin.
- Mogelijke overheveling financiering van (de cliëntondersteuning door) MEE-organisaties vanuit AWBZ naar de gemeenten.
- Het onderbrengen van arbeidachtige activiteiten uit de dagbesteding onder de WMO (naar verwachting vanaf 2008 / 2009).
- Zorgzwaartebekostiging (ZZP) door VWS. Dit raakt o.a. de dagbesteding.

Bijlage 1: Vragen internetenquête

CrossOver onderzoekt welke organisaties nu precies actief zijn bij het verwerven en behouden van (betaald) werk door jongeren met een arbeidshandicap/beperking. Deze internetenquête is een belangrijk onderdeel van dit onderzoek. Fijn dat u de tijd neemt om de vragen te beantwoorden.

NAW-gegevens

1. Wat is de naam van uw organisatie:

.....

2. Wat is het adres van uw organisatie:

.....

3. Wat is uw functie:

.....

Aard van uw organisatie

4. Wat is de aard van uw organisatie?

- patiënten-/gehandicaptenorganisatie
- dienstverlener (non-profit organisatie)
- dienstverlener (commerciële organisatie)
- kenniscentrum/expertisecentrum
- onderzoeksbureau
- anders, namelijk

Doelgroep van uw organisatie

5. Op welke doelgroepen richt uw organisatie zich (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- mensen van alle leeftijden met een arbeidshandicap/beperking
- jongeren met een arbeidshandicap/beperking
- mensen van alle leeftijden met een specifieke arbeidshandicap/beperking
- jongeren met een specifieke arbeidshandicap/beperking
- mensen met recht op een WAJONG-uitkering
- ouders en/of verzorgers
- scholen
- werkgevers
- organisaties zoals UWV, CWI en gemeenten
- professionals in het werkveld, zoals arbeidsdeskundigen en jobcoaches
- patiënten- en gehandicapten organisaties
- kennis- en expertisecentra en onderzoeksbureaus
- anders, namelijk

6. Wat is de primaire doelgroep van uw organisatie (één doelgroep kiezen):

- mensen van alle leeftijden met een arbeidshandicap/beperking → *vraag 8*
- jongeren met een arbeidshandicap/beperking → *vraag 8*
- mensen van alle leeftijden met een specifieke arbeidshandicap/beperking
- jongeren met een specifieke arbeidshandicap/beperking
- mensen met recht op een WAJONG-uitkering → *vraag 8*
- ouders en/of verzorgers → 14
- scholen → *vraag 15*
- werkgevers → *vraag 16*
- organisaties zoals UWV, CWI en gemeenten → *vraag 16*
- professionals in het werkveld, zoals arbeidsdeskundigen en jobcoaches → *vraag 15*
- patiënten- en gehandicapten organisaties → *vraag 15*
- kennis- en expertisecentra en onderzoeksbureaus → *vraag 16*
- anders, namelijk

7. Op welke arbeidshandicap/beperking richt uw organisatie zich specifiek (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- autisme
- blind/slechtziend
- chronisch ziek
- doof/slechthorend
- epilepsie
- leerproblemen
- lichamelijk beperkt
- moeilijk lerend
- niet-aangeboren hersenletsel
- probleem gedrag
- psychische problemen
- verstandelijk beperkt
- anders, namelijk

Activiteiten voor jongeren met een handicap/beperking

8. Welke stelling past het beste bij uw organisatie:

- onze organisatie heeft specifieke activiteiten voor jongeren met een arbeidshandicap/beperking
- onze activiteiten zijn bestemd voor alle mensen in onze doelgroep, dus óók voor jongeren met een arbeidshandicap/beperking

9. Welke activiteiten biedt uw organisatie jongeren met een arbeidshandicap/beperking (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- individuele dienstverlening (zoals informatie, advies en training) → (verdieping in vraag 10)
 - platform voor ontmoeting (zoals uitwisselen ervaringen, (h)erkenning en steun) → (verdieping in vraag 11)
 - collectieve belangenbehartiging (bij politiek, uitvoerders en dienstverleners) → (verdieping in vraag 12)
 - imagoverbetering (van de doelgroep in de maatschappij) → (verdieping in vraag 13)
 - collectieve dienstverlening (zoals collectieve verzekeringen)
 - anders, namelijk
- (als geen verdiepingsvraag aangekruist door naar vraag 16)

10. Waar bestaat de individuele dienstverlening uit (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- het aanbieden van informatie op de website / in publicaties
- het geven van informatie en/of advies over de telefoon
- het adviseren en begeleiden in een persoonlijk gesprek
- individuele belangenbehartiging bij derden (zoals instanties)
- het geven van cursussen en/of training
- het doen van diagnose en/of onderzoek
- het verkopen van producten zoals software, hulpmiddelen en verzekeringen
- anders, namelijk

11. Hoe biedt uw organisatie een platform voor ontmoeting (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- het publiceren van ervaringen op de website
- interactieve discussie/chat mogelijkheden op de website
- het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten, namelijk
- het in contact brengen met een buddy/lotgenoot
- telefonische uitwisseling van ervaringen
- anders, namelijk

12. Bij wie werkt uw organisatie aan collectieve belangenbehartiging ter verbetering van de positie van jongeren met een arbeidshandicap/beperking (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- het rijk
- de gemeenten
- werkgevers
- scholen
- UWV/CWI
- sociale partners
- anders, namelijk

13. Hoe werkt uw organisatie aan imagoverbetering van de doelgroep in de maatschappij (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- het geven van lezingen
- het insturen van brieven en kopij naar de media
- standwerk op evenementen'
- het organiseren van publieksdagen
- anders, namelijk

Activiteiten voor ouders en/of verzorgers van jongeren met een arbeidshandicap/beperking

14. Welke activiteiten biedt u ouders en/of verzorgers van jongeren met een arbeidshandicap/beperking (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?

- informatie en voorlichting
- ondersteuning en advies
- anders, namelijk

→ vraag 16

Activiteiten voor organisaties/professionals die jongeren met een arbeidshandicap/beperking ondersteunen

15. Welke activiteiten biedt u organisaties en/of professionals die jongeren met een arbeidshandicap/beperking ondersteunen (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?

- informatie en voorlichting
- ondersteuning en advies
- kennisontwikkeling door onderzoek
- anders, namelijk

Doel van uw organisatie

16. Kunt u kernachtig aangeven wat het doel is van uw organisatie?

Aandachtsgebieden van uw organisatie

17. Hoe belangrijk is het aandachtsgebied 'verwerven en behouden van werk' bij uw organisatie?

- werk is ons voornaamste aandachtsgebied → vraag 19
- werk krijgt evenveel aandacht als de gebieden zorg, wonen, school en inkomen → vraag 19
- werk krijgt minder aandacht dan de andere gebieden
- onze organisatie richt zich niet op het aandachtsgebied werk
- anders, namelijk

18. Wat is het belangrijkste aandachtsgebied voor uw organisatie?

- zorg
- wonen
- school
- inkomen uit uitkering
- alle bovengenoemde levensterreinen
- anders, namelijk

Kennis ontwikkelen, doorgeven en toepassen

19. Wat is voor uw organisatie de voornaamste bron van kennis:

- informatie van andere organisaties, in het bijzonder van *(graag naam/namen en eventueel vestigingsplaats(en) zo specifiek mogelijk invullen)*
- ervaringen van leden/cliënten/de doelgroep
- innovatieve projecten
- eigen onderzoek
- anders, namelijk

20. Hoe geeft uw organisatie kennis door (meerdere antwoorden mogelijk):

- via de website
- door het uitgeven van publicaties
- door het organiseren van informatieve bijeenkomsten
- door organisaties en/of professionals gericht te wijzen op deze kennis
- in de advisering en begeleiding van cliënten en/of leden
- anders, namelijk

Samenwerking met andere organisaties

21. Werkt uw organisatie samen met andere organisaties?

- ja, structureel
- ja, incidenteel
- ja, als project en/of experiment
- de organisatie is een samenwerkingsverband
- neen, eigenlijk nooit → vraag 27

22. Is deze samenwerking gericht op het toerusten, ondersteunen en bemiddelen van jongeren met een arbeidshandicap/beperking voor (betaald) werk?

- ja
- neen → vraag 26

23. Samenwerking in een keten is verplichtend van aard. Ketenpartners hebben hun werkwijze en methoden op elkaar afgestemd om in één vloeiend proces de gezamenlijke doelgroep te bedienen. Werkt uw organisaties in een keten samen met ketenpartners?

ja, met (*graag naam/namen en eventueel vestigingsplaats(en) zo specifiek mogelijk invullen*)

neen

24. Samenwerking in een netwerk is meer vrijblijvend van aard. Netwerkpartners wisselen informatie uit en stemmen - waar zij dat wensen - hun activiteiten op elkaar af. Netwerkpartners hebben ieder nog steeds hun eigen activiteiten en vrijheid van handelen.

Werkt uw organisatie in een netwerk samen met netwerkpartners?

ja, met (*graag naam/namen en eventueel vestigingsplaats(en) zo specifiek mogelijk invullen*)

neen

25. Wilt u in een paar zinnen benoemen wat de essentie is van de genoemde samenwerking?

26. Samenwerking met andere organisaties kan ook gericht zijn op het vergroten van uw eigen efficiency. Voorbeelden zijn: een gezamenlijk secretariaat, één helpdesk en waarneming in vakanties en bij ziekte.

Werkt uw organisatie samen met andere organisaties ter vergroting van de efficiency:

ja, met (*graag naam/namen en eventueel vestigingsplaats(en) zo specifiek mogelijk invullen*)

neen

Financiering

27. Wie zijn de belangrijkste financiers van uw organisatie? *U mag maximaal 3 financiers aanklikken.*

- het rijk (waaronder ministeries van VWS, OCW en SZW)
- de provincie
- een of meerdere gemeenten
- het UWV
- het CWI
- scholen
- leden
- sponsors / donateurs
- één of meerdere fondsen
- werkgevers
- verzekeraars
- cliënten met een Individuele re-integratie overeenkomst / rugzak
- cliënten, zonder Individuele re-integratie overeenkomst / rugzak
- anders, namelijk *(graag naam/namen en eventueel vestigingsplaats(en) zo specifiek mogelijk invullen)*

28. Welke stelling past het beste bij uw organisatie?:

- de financiering is structureel en gegarandeerd voor meerdere jaren
- de financiering is in principe structureel, maar wordt wel per jaar vastgesteld
- de financiering is voornamelijk projectfinanciering/tijdelijke subsidie; op = op
- de financiering is voornamelijk opdracht- en cliëntgebonden financiering

Aanvullende gegevens over uw organisatie

29. Sinds wanneer bestaat uw organisatie:

30. Op welk deel van Nederland richt uw organisatie zich:

- op heel Nederland
- op de regio
- op de vestigingsplaats
- anders, namelijk

31. Wat is het aantal vestigingen / afdelingen van uw organisatie:

32. Hoeveel beroepskrachten werken op dit moment bij of voor uw organisatie:

- geen
- 1 tot 3
- 3 tot 10
- meer dan 10
- ik weet het precies, namelijk

33. Hoeveel vrijwilligers werken op dit moment bij of voor uw organisatie:

- geen
- 1 tot 10
- 10 tot 25
- 25 tot 50
- 50 tot 400
- meer dan 400
- ik weet het precies, namelijk

34. Hoeveel leden/donateurs heeft uw organisatie

- minder dan 50
- 50 tot 250
- 250 tot duizend
- duizend tot 5.000
- meer dan 5.000
- ik weet het precies, namelijk
- niet van toepassing

35. Hoeveel vragen om informatie ontving uw organisatie in 2006:

- minder dan 10
- 10 tot 100
- 100 tot 500
- 500 tot 1500
- meer dan 1500
- niet van toepassing

36. Wat waren de totale jaaruitgaven van uw organisatie in 2006:

- minder dan €2.500
- €2.500 tot €10.000
- €10.00 tot €75.000
- €75.000 tot €300.000
- €300.000 tot 1 miljoen euro
- meer dan 1 miljoen euro
- ik weet het precies, namelijk

Tot slot

37. Mogen wij u bellen als we aanvullende vragen hebben:

ja natuurlijk, mijn naam en telefoonnummer zijn

neen, liever niet

Nog opmerkingen of vragen? Wij stellen dit zeer op prijs:

Dank u voor deelname aan het onderzoek.

Bijlage 2: Resultaten internetenquête

De internetenquête uit bijlage 1 is op 4 december 2007 online gegaan. Per e-mail ontvingen 198 organisaties een uitnodiging om de enquête in te vullen. Er is tweemaal per e-mail een rappel verstuurd (11 en 18 december). De enquête is gesloten op vrijdag 28 december.

De enquête is uitgezet onder niet-publieke organisaties die bekend waren in het NAW-bestand van het kenniscentrum CrossOver.

Respons

55 respondenten hebben de enquête ingevuld. 49 hebben de enquête afgemaakt, al zijn niet altijd alle vragen beantwoord. Hierdoor kunnen het aantal antwoorden tussen vragen verschillen. Zes respondenten hebben de enquête voortijdig verlaten. Drie respondenten zijn websites of portals en één respondent bleek een publieke organisatie. Zij zijn van de analyse uitgesloten. De analyse is toegepast op 51 respondenten.

Resultaten

De resultaten zijn beschreven in hoofdstuk 5. De resultaten van de analyse zijn opgenomen in de tabellen I t/m IX. De antwoorden zijn geclusterd naar vijf typen organisaties:

- P/G-organisaties
- Dienstverleners non-profit
- Dienstverleners commercieel
- Kennis/expertise centra
- Overige organisaties, te weten onderzoeksbureaus (n=2), fondsen(wervers) (n=4) en een brancheorganisatie (n=1)

Tabel 1. De primaire doelgroep van de respondenten

		P/G-organisatie (13)	Dienst-Verlener non-profit (13)	Dienst-verlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (7)
De primaire doelgroep:	Mensen van alle leeftijden met een (specifieke) arbeidshandicap/ beperking	9	4	8	1	2
	Jongeren met (specifieke) arbeidshandicap/ beperking	2	6	1	1	1
	Wajongers	-	-	1	-	-
	Intermediairen ²⁴	2	3	3	3	1
	Andere doelgroep	-	-	-	-	- Klanten - Alle mensen met afstand tot de arbeidsmarkt - Te divers om te omschrijven

²⁴ Intermediairen zijn: de ouders/verzorgers (n=1), scholen (n=5), werkgevers (n=3), organisaties zoals UWV, CWI en gemeenten (n=2), P/G-organisaties (n=1) en kennis/expertisecentra + onderzoeksbureaus (n=1).

Tabel II. De activiteiten voor jongeren met een arbeidshandicap / beperking²⁵ (meerdere antwoorden mogelijk)

		P/G-organisatie (4)	Dienstverlener non-profit (7)	Dienstverlener commercieel (10)	Kennis / expertise centrum (1)	Overige organisaties (2)
De aangeboden activiteiten:	Individuele dienstverlening	3	5	10	1	-
	Platform voor ontmoeting	4	2	2	-	1
	Collectieve belangenbehartiging	2	3	-	-	1
	Imagoverbetering	-	2	-	-	2
	Collectieve dienstverlening	1	-	-	-	-

²⁵ Slechts 24 organisaties hebben deze vraag beantwoord. Vraag 16 van de enquête - naar het doel van de organisatie - is wel goed ingevuld. De (globale) beschrijving van de aard van de dienstverlening in de paragrafen 3.1.1 en 3.1.2 is gebaseerd op een combinatie van tabel II, de open antwoorden op vraag 16 en een bezoek aan de organisatiewebsites.

Tabel III. Het belang van het aandachtsgebied 'verwerven en behouden van (betaald) werk'

		P/G-organisatie (11)	Dienstverlener non-profit (11)	Dienstverlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
Het belang van het aandachtsgebied Werk:	Werk is het voornaamste aandachtsgebied of krijgt evenveel aandacht als de gebieden zorg, wonen, school en inkomen	6	10	12	2	4
	Werk krijgt minder aandacht of is in het geheel geen aandachtsgebied	3	1	1	1	1
	Andere stellingname over het aandachtsgebied werk	<ul style="list-style-type: none"> - Hebben een eigen re-integratie-afdeling voor patiënten - Arbeids-toeleiding krijgt een steeds prominere plaats 	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - Brede ontwikkeling jongeren waaronder voorbereiding vervolgopleiding en transitie naar arbeid - Focus op ondersteuning van degenen die arbeid aanbieden 	<ul style="list-style-type: none"> - Deelname maatschappelijk en economisch verkeer

Tabel IV. De voornaamste bron van kennis

		P/G-organisatie (11)	Dienst- verlener non-profit (11)	Dienst- verlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
De voornaamste bron van kennis:	informatie van andere organisaties ²⁶	4	4	4	-	1
	ervaringen van leden / cliënten / doelgroep	5	3	3	4	-
	innovatieve projecten	-	1	2	-	1
	eigen onderzoek	1	2	4	-	4
	Anders, namelijk:	- Diverse bronnen; specifieke informatie is versnipperd en moeilijk te vinden	- Zowel ervaring, projecten als onderzoek; is niet één keuze te maken	-	- Diverse bronnen; is niet één keuze te maken	-

²⁶ De organisaties die door respondenten genoemd worden zijn zeer divers. Clusters zijn zorginstellingen, (para)medici, dienstverleners, kennis- en expertisecentra, onderzoeksinstituten, andere P/G-organisaties, onderwijsinstellingen en websites. Ook wordt gewezen op informatie vanuit samenwerkingsverbanden.

Tabel V. Het doorgeven van kennis (meerdere antwoorden mogelijk)

		P/G-organisatie (11)	Dienst-verlener non-profit (11)	Dienst-verlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
Het doorgeven van kennis:	via de website	10	7	9	4	6
	door het uitgeven van publicaties	7	7	4	4	3
	door het organiseren van informatieve bijeenkomsten	10	7	8	3	4
	door organisaties /	7	6	9	3	3
	professionals gericht te wijzen op de kennis					
	in de advisering en begeleiding van cliënten en/of leden	7	9	10	3	2
	anders, namelijk:	-	- Rondleidingen - Lezingen - Strategische samenwerking met ketenpartners	- Digitale nieuwsbrieven - Deelname congressen	- Beleidsontwikkelingen	- Advisering intermediairen - Train de trainer - Verkopen ontwikkelde concepten

Tabel VI. Samenwerking met andere organisaties

		P/G-organisatie (11)	Dienstverlener non-profit (11)	Dienstverlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
Samenwerking met andere organisaties:	ja, structureel	7	7	7	2	4
	ja, incidenteel	2	1	2	2	-
	ja, als project en/of experiment	1	3	3	1	2
	de organisatie is een samenwerkingsverband	1	-	-	-	-
	Neen, eigenlijk nooit	-	-	1	-	-
Focus in samenwerking:	De samenwerking is gericht op het toerusten / ondersteunen / bemiddelen van jongeren met arbeidshandicap/ beperking voor (betaald) werk	3 waarvan ²⁷ : 2 in keten 3 in netwerk	6 waarvan: 6 in keten 5 in netwerk	9 waarvan: 6 in keten 6 in netwerk	3 waarvan 1 in keten 3 in netwerk	2 waarvan 0 in keten 0 in netwerk
	De samenwerking is gericht op vergrote eigen efficiency	3	3	3	1	1

²⁷ Ketensamenwerking is verplichtend van aard. Netwerkpartners hebben hun werkwijze en methoden op elkaar afgestemd om in één vloeiend proces de gezamenlijke doelgroep te bedienen. Netwerksamenwerking is meer vrijblijvend van aard. Netwerkpartners wisselen informatie uit en stemmen - waar zij dat wensen - hun activiteiten op elkaar af. Netwerkpartners hebben ieder nog steeds hun eigen activiteiten en vrijheid van handelen.

Tabel VII. De topografische oriëntatie van de organisatie

		P/G-organisatie (11)	Dienstverlener non-profit (11)	Dienstverlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties ²⁸ (6)
De organisatie richt zich op:	heel Nederland	11	7	7	5	6
	de regio	-	3	6	-	-
	de vestigingsplaats	-	1	-	-	-

²⁸ Overige organisaties zijn onderzoeksbureaus (n=2), fondsen(wervers) (n=4), en een brancheorganisatie (n=1).

Tabel VIII. De drie belangrijkste financiers van de respondenten

		P/G-organisatie (11)	Dienstverlener non-profit (11)	Dienstverlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
De belangrijkste financiers:	het rijk (o.a. VWS, OCW, SZW)	5	7	3	4	2
	een of meer gemeenten	-	4	4	-	1
	het UWV	-	6	7	1	-
	scholen	-	1	2	-	-
	leden / sponsors / donateurs	9	5	-	-	2
	eén of meer fondsen	6	2	2	2	-
	werkgevers	-	1	5	-	1
	verzekeraars	-	-	2	-	-
	cliënten (met of zonder IRO/rugzak)	-	1	6	-	-
	andere financiering	-	-	- Farmaceut - Abonnees - Begeleid Werken organisaties	- dienstverlener - budget leerwerkers & opdrachten klanten	- oprichters

De respondenten ontvangen geen financiering van provincies of CWI.

Tabel IX. De aard van de financiering

		P/G-organisatie (11)	Dienst-verlener non-profit (11)	Dienst-verlener commercieel (13)	Kennis / expertise centrum (5)	Overige organisaties (6)
De financiering is:	structureel en gegarandeerd voor meerdere jaren	1	1	-	1	1
	in principe structureel, maar wordt per jaar vastgesteld	8	3	-	1	2
	voornamelijk projectfinanciering / tijdelijke subsidie; op=op	2	4	2	3	3
	voornamelijk opdracht- en cliëntgebonden financiering	-	3	11	-	-

Bijlage 3: Literatuur

Bartiméus Sonneheerdt, Jaardocument 2006.

Centraal Planbureau (CPB). Verdubbeling van de instroom in de Wajong: oorzaken en beleidsopties, nummer 156, F.W. Suijker, december 2007.

Centrum indicatiestelling zorg (CIZ). Wat is het CIZ? Een factsheet voor professionals, oktober 2007.

Clijsen, Arjan en Els Loman. Kinderen met speciale rechten. Arbeidstoeleiding van leerlingen met autisme, KPC Groep en CPS, 2003.

Commissie Het Werkend Perspectief (CWP). Een werkend perspectief voor jongeren met een arbeidshandicap, 5 mei 2004.

Goodijk, prof. dr. ir. I. De 'bestuurlijke agenda' van de door het Fonds PGO gesubsidieerde organisaties, GITP / Rijksuniversiteit Groningen, Tilburg, 11 juni 2007.

Inspectie Werk en Inkomen (IWI). Wajong en werk. Onderzoek naar de arbeidsparticipatie van jonggehandicapten, publicatie R07/14, augustus 2007.

Kamerstukken 2007 - 2008. Wijziging o.o. Wet overige OCW-subsidies. Overgang verantwoordelijkheid onderwijsvoorzieningen jongeren met een handicap, dossier 31383.

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA). Vroeg is nog niet vroegtijdig; naar een nieuwe beleidstheorie voortijdig schoolverlaten, Ton Eimers, m.m.v. Hidde Bekhuis, Nijmegen 2006.

Landelijk Centrum Onderwijs & Jeugdorg (LCOJ). Monitor 2005: Leerlingenzorg en zorgadviesteams in het voortgezet onderwijs. LCOJ Factsheet, prof. drs. Dolf van Veen en drs. Paolo van der Steenhoven, januari 2006, nummer 1.

MBO Raad. Oproep tot samenwerking inzake de beroepsscholing van Wajongers tussen mbo-instellingen, WEC-instellingen en REA scholingsinstellingen, 12 februari 2008.

Mediator. Jongeren doen zorgonderzoek in de disco, december 2007, jaargang 18, nummer 8, pagina 30-32.

Mediator. ZonMw ondertekent convenant met NJi en RIVM, februari 2008, jaargang 19, nummer 1, pagina 3.

MEE. Raad en daad bij het leven met een beperking De cliëntenondersteuning voor mensen met een handicap of chronische ziekte. Folder MEE, 2007.

MEE Nederland. Jaarverslag 2006, december 2007.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Aanbestedingsregels inkoop begeleiding voor deelnemers met een handicap door mbo-instellingen, brief (BVE/Stelsel-2008/6366) aan de Tweede Kamer, 14 februari 2008.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Adviesaanvraag over de bevordering van arbeidsparticipatie van Wajonggerechtigden, Den Haag, 2006.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Arbeidsgehandicapten 2006. Arbeidssituatie van mensen met een langdurige aandoening. Ministerie van SZW te Den Haag en Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) te Heerlen, september 2007.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Persoonlijke verzorging en verpleging op het werk, brief (SV/R&S/08/519) aan Tweede Kamer, 20 februari 2008.

Molnar, S. Management van een Autisme Netwerk door een stuurgroep. Afstudeerscriptie Departement Organisatiewetenschappen, Universiteit van Tilburg, januari 2008.

Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF). Patiënten- en consumentenbeweging in Beeld. Brancherapport 2006, maart 2007.

Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF). Patiënten- en consumentenbeweging in beeld. Brancherapport 2007. De categoriale organisaties, Utrecht, januari 2008.

Poorthuis, Anne-Marie et al. Ketens en netwerken. Een zoektocht naar samenhang. Uitgeverij LEMMA BV, Utrecht, 2003.

Programmaministerie voor Jeugd en Gezin. Het centrum voor jeugd en gezin. Factsheet in samenwerking met VNG, IPO, GGD Nederland, Actiz en de MO-groep, 11 februari 2008.

Regioplan. Werk moet lonen. Onderzoek onder Wajong'ers naar de financiële baten van werk, M. Brukman et al, Amsterdam, februari 2008.

Research voor beleid. Arbeidsmatige dagbesteding; een verkennend onderzoek naar aard en omvang, Sonja van der Kemp en Félicie van Vree, Leiden, 16 februari 2006.

Stichting Mind at Work. Projectverslag Jack and Jill. Innovatief Wajongproject, drs. E.J. Zeef en dr. C.J. Sonke, Almere, 2006.

Stichting Worden Wie We Zijn (WWWZ). Pilot werkgeversbenadering re-integratie psychisch beperkte personen, Markoen Raming, Zeist, 2007.

Sociaal Economische Raad (SER). Meedoen zonder beperkingen. Meer participatiemogelijkheden voor jonggehandicapten, publicatienummer 6, 24 augustus 2007.

Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Jeugd met beperkingen. Rapportage gehandicapten 2006. S.E. Kooiker (red.), Den Haag, maart 2006.

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). De groei van de Wajonginstroom, 1 oktober 2007.

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Regeling erkenningscriteria voor jobcoachorganisaties, ongedateerd.

Universitair Medisch Centrum Rotterdam (UMCR). Rotterdams Transitieprofiel, Transitieonderzoek Zuidwest Nederland, Afdeling Revalidatie, Erasmus MC, 2005.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Voorzetten voor decentralisatie; argumenten en mogelijkheden voor (verdere) decentralisatie van taken naar gemeenten, Den Haag, 2008.

Vilans Werk en Handicap. State-of-the-art document over Begeleid Werken in Nederland, Monique Spierenburg, 2006.

Voets, Maria en Elise Schouten. Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie. Werknemer in opleiding. Rapportage 2007, KPC Groep, 's-Hertogenbosch, 2007.

Zon-Mw project nr. 40100003. Tailor-made school health promotion. An innovative collaborations project focused on coordinated and intersectoral prevention for school going youth: from supply to demand oriented, www.zonmw.nl/zorgvoorjeugd